

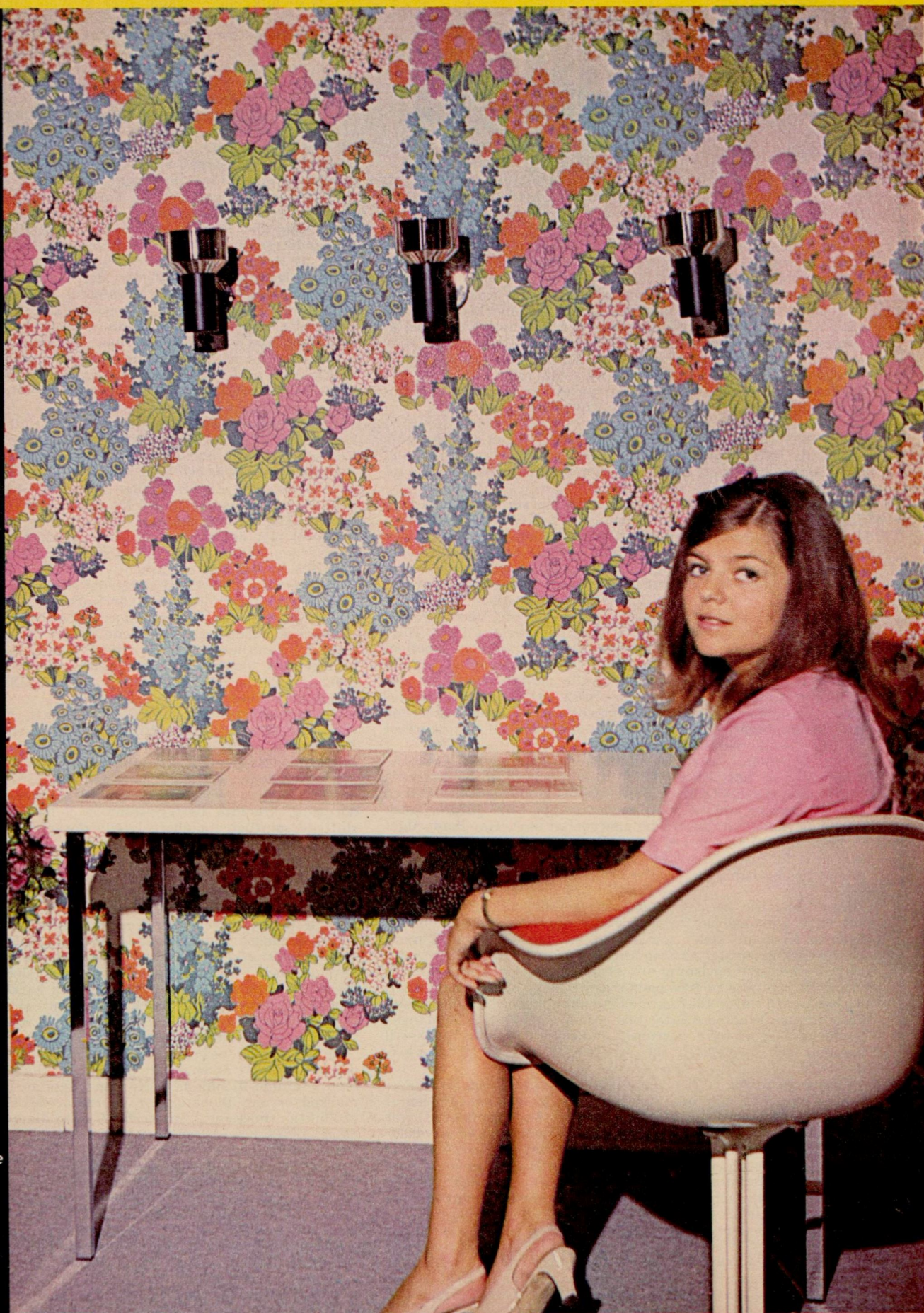
Samvirke

FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK
FOLKEBIBLIOTEKERNES
DEPOTBIBLIOTEK

KL

NR. 4 . 1969 . 1. MARTS

Det må vel nærmest kaldes psykedelisk, dette stærktfarvede, blomstrede tapet. Fabrikatet er da også helt nutidigt, men for mønstrets og farvernes skyld kunne det lige så godt være fra midten af det 18. århundrede. Tapeter er nemlig et af de områder, hvor moden oftest gentager sig – som det fremgår af den billedreportage fra verdens eneste tapetmuseum, vi bringer inde i bladet.

Et Norden for de mange

Ikke så snart var embedsmandsrapporten om det udvidede økonomiske samarbejde i Norden offentliggjort, før der fremkom et kor af jammerklager fra så at sige alle danske hovederhverv. Man fik indtryk af, at planernes virkeliggørelse på en eller anden måde ville gøre dem til sorteper, en for en: Toldunionen ville forøge industriens omkostninger urimeligt, landbruget ville ikke kunne få fordele nok ud af et nordisk marked, fiskeriet ville blive truet af norsk konkurrence, storhandelen ville få komplikationer i forhold til tredjelande etc.

Fremfor alt beklagede industrien sig over, at nogle få produktionsgrene som f. eks. plastic og kemikalier ville blive bebyrdet med omkostningsforøgelser på et par hundreder millioner kr. (hvilket svarer til en halv dyrtidsportion!).

Hvor har vi hørt den korsang før? Ah jo! Det var dengang i 1959, da EFTA var i støbeskeen. Da strømmede det også ind med beklagelser over, hvilke ulykker virkeliggørelsen af dette frihandelsområde ville forårsage.

Og hvad skete der så? Der skete den største udvidelse i nordisk samhandel nogensinde konstateret. Selv danske industrier, der klagede allermost, opnåede ved produktionsomlægninger resultater, man aldrig havde drømt om. Og hvad var grunden til hele denne opblomstring? Ganske simpelt at ophævelsen af de gamle toldgrænser opløste de fastlåste handelspositioner og gav frit løb for initiativ og virketrang.

Det nu projekterede nordiske samarbejde er i virkeligheden en videreførelse og udvidelse af det, der skete i 1959. Toldunionen vil medføre, at den indre toldfrihed landene imellem nu skal suppleres af en fælles ydre toldtarif, hvorved Norden udgør en samlet markedsblok med alle muligheder for at udnytte en fælles front, handelspolitisk set. Samtidig ønskes fiskeri og landbrug indpasset i markedsblokken gennem kort- og langtidsordninger, som gør disse produktioner til et integreret led i den totale markedsudvikling.

Det er kedeligt, at f. eks. landbrugets ledere viser disse bestræbelser så lidt interesse. Bl. a. vragede *Anders Andersen* ved et møde i Ølgod tanken om et fælles landbrugsmarked med en bemærkning om, at selv om det næppe ville påføre dansk landbrug skade, var fordelene ubetydeligt små. Har landbruget virkelig råd til at sige nej til et par hundrede millioner årligt, som selv den mest barberede landbrugsordning i følge embedsmændenes beregninger vil give?

Denne modvilje fra det danske erhvervslivs side giver sig tilsvarende drastiske udslag i de andre nordiske lande, mindst i Sverige, hvor industrien går stærkt ind for toldunionen, mens landbruget kvier sig. Af stemningen i Norge har man fornemmelsen af en overbevisning om, at landbrugseksporten fra Danmark vil jage alle norske bønder fra hus og hjem, og industrielt har man i Norge tilsvarende betænkeligheder som danske industrikredse. Finland frygter ikke mindre end Norge den danske landbrugseksport og den svenske industris dominans, og hertil kommer det specielle finske problem: Hensynet til øst-blok-handelen.

Desværre bidrog de fire landes statsministre – trods *Erlanders* erklæring om at ville ofre hele sin kraft på gennemførelsen af det nordiske marked – ikke til at bringe diskussionen ud over det døde punkt, da de lod sig se på tv-skærmen i en krydsild-udsendelse i begyndelsen af februar. Selv om der ikke er nogen grund til at betvivle, at deres sympati for tanken er ægte nok, fik de skeptiske udtalelser alt for megen vægt. De negative sider ved planen blev vendt og drejet med en omstændelighed, som ikke stod i rimeligt forhold til deres betydning i den store sammenhæng. Det hele smagte lidt for meget af handel og for lidt af handling.

Et gennemgående tema i en række af de faldne udtalelser var antydningen af, at Danmark var ude efter at sikre sig de andre nordiske landes støtte til sit landbrugs omstillingsproces,

hvilket fik *Baunsgård* til at reagere med en bemærkning om, at formålet aldeles ikke var at søge støtte til nogen speciel erhvervsgren, men at skabe grundlag for en friere og udvidet handelsomsætning og produktionstilrettelægning til gavn for den mest effektive vareforsyning overalt i Norden.

Ja, det er netop sagen. Det afgørende er ikke, at der foretages en nøje udmåling og fordeling af fordele og ulemper ud fra de øjeblikkelige forhold, men at man gør sig klart, at *det er noget helt nyt, der skal begyndes på* – noget, som kun i kort tid vil have sammenhæng med, hvad der tidligere har eksisteret. Det er jo nemlig ikke meningen at bevare status quo, men at skabe et sammenhængende Norden i dynamisk forvandling, således som det skete med fællesmarkedet.

Norden som økonomisk enhed vil betyde, at landenes samlede ressourcer kan udnyttes med større effektivitet end før, det vil betyde øgede muligheder for, at nordisk industri kan hævde sig i sammenligning med verdensforetagender, specielt på ekspanderende og teknisk avancerede produktionsområder (ikke mindst til gunst for den norske vandkraft), det betyder langsigtede dispositioner med hele Norden som operationsbasis uden frygt for spærrende skranker, det betyder strukturtilpasninger i det indbyrdes forhold mellem de hidtil adskilte produktions- og handelsgrene, det betyder, at industriforetagender kan placere på det sted indenfor det nordiske område, hvor de har de gunstigste vækstmuligheder, det betyder, at der kan foretages arbejdsdeling mellem beslægtede foretagender, så de kan producere i lange serier, det betyder store omkostningsbesparelser, det betyder, at der vil kunne skabes basis for ny teknisk snilde og nye virksomhedsformer, og sidst men ikke mindst betyder det, at man kan samle kræfterne om en aktiv handelspolitik, som med langt større slagkraft end nogen af de enkelte lande har formået at udfolde, vil kunne hævde sig selvstændigt.

Alt dette er realistiske muligheder, parat til at lade sig sætte i scene, så snart Nordens økonomiske enhed er virkeliggjort. Ved siden heraf bliver alt andet, så småt.

Naturligvis vil hvert land blive stillet overfor komplicerede opgaver, og der vil blive stillet store krav til mange virksomheders omstillings-dygtighed. Men disse krav og komplikationer var af langt større omfang, da planerne til EEC blev lagt. Alligevel blev det europæiske fællesmarked til virkelighed. Og for Norden gælder det, at ingen sammenslutning af nationer er naturligere end den nordiske.

Det afgørende er: Hvad sikrer det størst mulige antal mennesker de rigeste udfoldelsesvilkår i arbejde som i levestandard? På dette punkt må det veje stærkt til, at bag ønsket om nordisk økonomisk enhed står ikke alene de store faglige sammenslutninger i samtlige nordiske lande, men også brugsforeningsbevægelsens toporganisationer i de samme lande. Arbejde og forbrug på samme linje – det er en konstellation af vidtrækkende betydning.

Fra arbejdernes synspunkt er det klart, at større konkurrence-dygtighed både indadtil og udadtil i en større markedsdannelse vil medføre sikrere og på mange måder fordelagtigere arbejdspladser. Heller ikke for brugsforeningsbevægelsen har der været nogen vaklen i spørgsmålet om dens stillingtagen – det måtte blive et klart ja til Nordens økonomiske enhed. På det sidst afholdte bestyrelsesmøde i Nordisk Andelsforbund sluttede samtlige topledere i fællesforeningerne i Norge, Sverige, Finland og Danmark op om en resolution, som kræver tanken om en toldunion realiseret og andre skranker fjernet, „således at varer, tjenester og kapital uhindret kan krydse grænserne i vore lande“.

Denne tilkendegivelse skal ses på baggrund af, at de nordiske brugsforeningsorganisationer, i forhold til landenes størrelse, er verdens stærkeste, og at de i mange år har stået i nærmeste kontakt med hverandre, specielt gennem deres fælles organisation Nordisk Andelsforbund. Kun den barriere, som de økonomiske grænser udgør, har hindret dem i at samle deres kræfter i en større integration, omfattende en rationel produktionsfordeling uden nationale grænser.

Så længe landenes økonomiske politik ikke var samstemt, var det for usikkert at engagere sig i så forpligtende dispositioner, men i samme øjeblik hele Norden udgør et sammenhængende marked er der åbnet op for koordinerede handelsmæssige og produktionsmæssige fremskridt af store dimensioner, støttet til de ca. 18.000 brugsforeninger med deres 3,7 mill. medlemsfamilier, fordelt over hele Norden.

Ingens steder i embedsmandsrapporten er forbrugernes interesser nævnt, skønt det vel til syvende og sidst er hensynet til de manges ve og vel, som er den afgørende faktor for bedømmelsen af stormarkedets betydning og værdi – ikke nogle enkelte virksomheds- og organisationslederes særstandpunkter.

Skal levestandarden i Norden hæves, må der skabes udvej for en større koncentration i erhvervslivet, et bredere sikkerhedsgrundlag for industriel udvikling, og det kræver et stormarked som forudsætning.

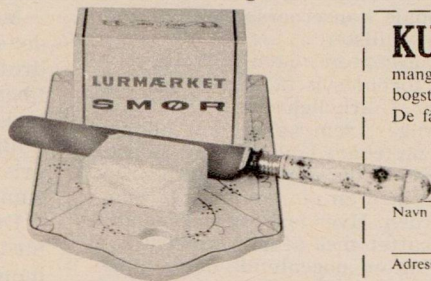
brug
SMØR
det gør vi

Det kolde smør som krydret sauce...

Når De vil være rigtig god ved Dem selv, eller vil lave noget hurtigt til et par gæster, er denne ret lige sagen. Velhængt, fedtmarmorert oksefilet skæres i passende skiver - bankes let i form - krydres med salt og peber - og steges i nøddebrunt smør! Det ta'r ikke mange minutter - og det smager endnu bedre, når De serverer kryd-

dersmør til: Beregn 50-75 g smør til hver person. Blødgør smørret og tilsæt fint-hakkede krydderurter. Persille - kørvæl - purløg - og gerne lidt frisk fransk esdragon. Smag til med salt, peber og citronsaft. Smørret køles og blades op med en varm ske - eller rulles op i pergament, køles og skæres i skiver ved serveringen.

KUPON Conrad Bjerre-Christensen har skrevet en festlig folder med mange gode opskrifter. Skriv tydeligt med blok-bogstaver på kuponen - og **GRATIS** De får folderen tilsendt...

Navn _____

Adresse _____

Smør smager dobbelt så godt!

Sendes som tryksag til Mejeribrugets Hjemmemærkedskontor. Postbox 54, 8100 Århus C

Dyrt at sælge billigt

Det gamle og grundigt slidte slagord: *Forbrugsafgifter vender den tunge ende nedad*, har fået ny aktualitet – hvis man tager det i en lidt anden betydning, end da en begavet skatteagitator første gang formulerede denne bemærkning.

Han tænkte på, at indirekte skatter betød en større belastning for fattigfolk end for velhavere. Men forbrugsafgifter kan også vende nedad på den måde, at de virker hårdest over for de varer, som producenter og handlende fremskaffer til en *lav pris*. Det kommer man ud for, dersom en forbrugsafgift er en mængdeafgift – d. v. s. en afgift pr. kilo, pr. liter eller pr. stk. i modsætning til en værdiafgift, hvis størrelse bestemmes af varens pris.

Hvad det betyder, om man vælger den ene eller den anden form, er blevet belyst med både tågelygter og fjernprojektorer af motororganisationerne FDM og KDAK i forbindelse med den kampagne, de har startet for at få benzinskatten omlagt fra liter-afgift til værdiafgift.

Situationen på det danske benzinmarked er som bekendt den, at de store, internationale selskaber (Esso, Shell, BP o. s. v.) holder ensartede priser. Den kontante konkurrence, man i det hele taget finder indenfor denne branche, skyldes praktisk talt udelukkende to selskaber, det andelsejede OK og det private firma UNO X. Deres priser ligger 4-6 øre pr. liter under det, de internationale koncerners danske repræsentanter forlanger for en vare, som i enhver praktisk henseende er nøjagtig den samme.

Denne konkurrencepolitik har skaffet både OK og UNO X en solid kundekreds af prisbevidste bilister, men bortset fra enkelte lokaliteter som f. eks. Sønderborg har de andre selskaber (tilsammen) bevaret en så stor del af benzinomsætningen, at de ikke har følt sig foranlediget til at gå ind i en priskonkurrence. De tager simpelt hen så høj en pris, som monopoltilsynet overhovedet vil gå med til.

En sådan holdning kan de efter motororganisationernes mening kun tillade sig, fordi benzinskatten er en mængdeafgift. Den falder (bortset fra moms) med samme beløb på enhver liter benzin (til biler), uanset om det er den dyreste super- eller den billigste normalbenzin. Resultatet er en fuldstændig tilsøring eller forvrængning af de egentlige prisforhold – til de dyre firmaers fordel.

Ser man kun på selve den ubeskattede benzins pris, ligger lavprisselskaberne omkring 15 pct. under de andre. Det er jo en meget følelig forskel, men når literafgiften regnes med, reduceres differencen i udsalgspris til et sted omkring 5 pct., og det er for lidt til at opveje de internationale koncerners reklame-tam-tam – i hvert fald over for de fleste bilister.

Når systemet så længe er blevet accepteret uden højlydte protester, er det dog også nok, fordi forholdsvis få bilister gør sig klart, hvad det egentlig er, der sker. I virkeligheden betyder den nuværende ordning, at den forbruger, som køber den billigste mulige normalbenzin, får sine benzinkroner beskattet ca. 30 pct. hårdere end den forbruger, som køber den dyreste superbenzin. ★ Hvis man erstattede literafgiften med en ren værdiafgift, ville denne urimelighed være ude af verden. Hver forbrugerkrone anvendt til benzin ville da blive beskattet med samme procent.

★ En værdiafgift, der skulle give staten nogenlunde det samme som den eksisterende benzinafgift, måtte være på over 200 pct. Det vil sige, at den prisforskel på ca. 6 øre, der nu er mellem lavprisselskabernes og de andre selskabers benzin med samme oktantal, ville vokse til omkring 20 øre.

★ Med en sådan forskel i udsalgspris ville de internationale

benzinselskaber sikkert være nødt til at gå ind i en priskonkurrence – til gavn for forbrugerne.

★ Det ville meget tænkeligt medføre, at disse selskaber måtte sænke deres importpriser – som fastsættes af deres udenlandske moderselskaber – og hver øres reduktion ville betyde en valutabesparselse for det danske samfund på ca. 20 millioner kr.

Det er ikke svært at se af dette eksempel, at værdiafgiften er den mest forbrugervenlige afgiftsform. Den kalder direkte på konkurrencen og opfordrer dermed erhvervslivet til rationalisering og andre foranstaltninger, som vil gøre priskonkurrencen endnu mere dynamisk.

Som hovedargument for mængdeafgiftsprincippet anfører lovgiverne, at en mængdeafgift er lettest at administrere. Det er muligt – om end man vel nok overdriver de administrative problemer ved en værdiafgift. Men selv om valget står mellem på den ene side at være venlig mod forbrugerne – mod konkurrencen – og på den anden side at være venlig mod de administrative myndigheder – så forekommer det os indlysende, at det er det sidste hensyn, der må vige.

Dette er naturligvis en betragtning, som ikke blot gælder benzinafgiften, men også beskatningen af andre varer. Desværre er der, som påpeget i en tidligere artikel i Samvirke, tegn til, at regeringen ved den igangværende revision af punktskattesystemet foretrækker mængdeafgift frem for værdiafgifter. Motororganisationernes kampagne er således også af betydning som en slags „prøvesag“ af betydning for et større forbrugsvarerområde.

Vi ønsker dem derfor held med aktionen og energi til at holde sagen varm, selv om anstrengelserne ikke straks giver de store resultater. En god bilist opgiver jo ikke ævret, fordi motoren ikke starter hverken ved første eller andet forsøg.

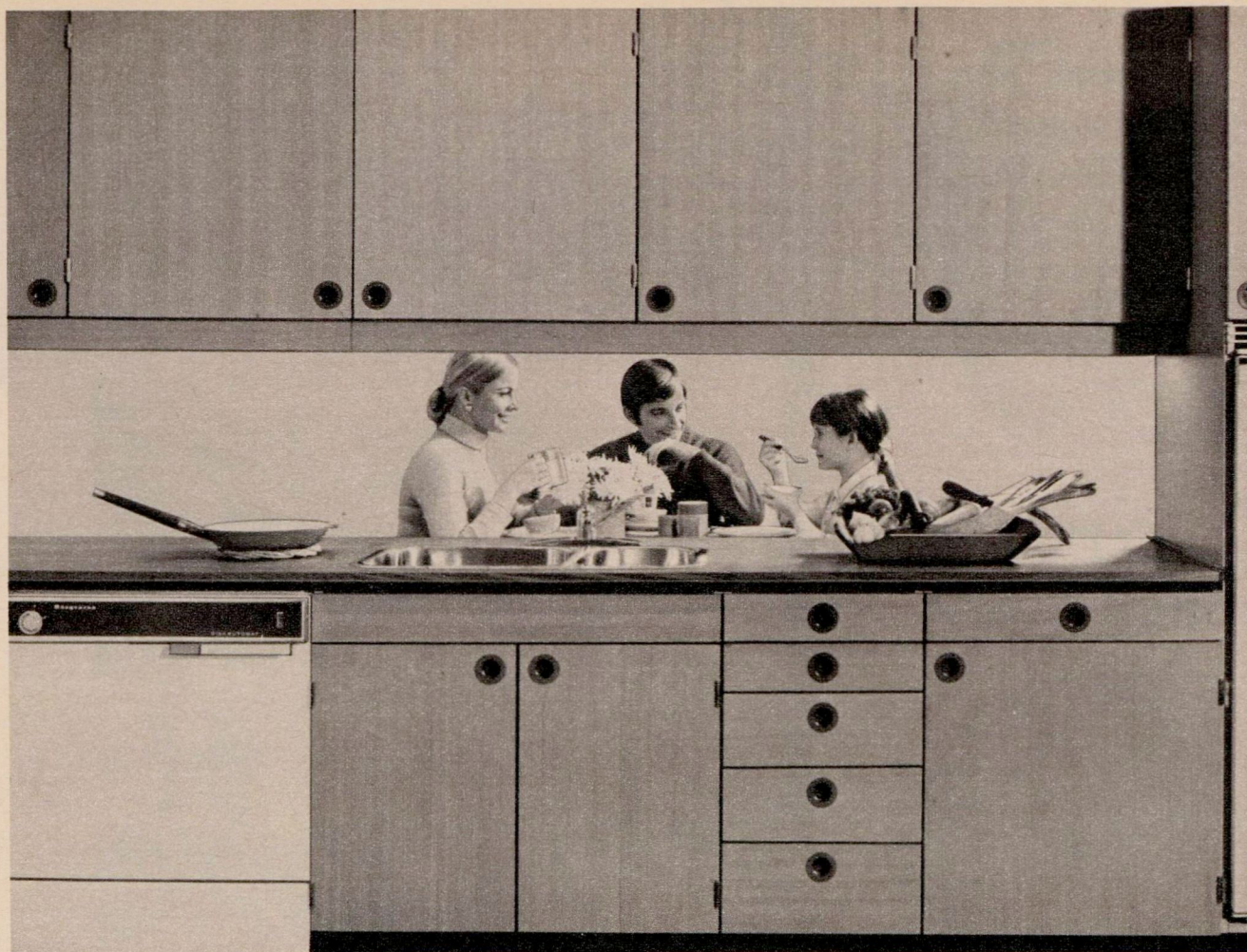
Næste skridt i mælkeliberaliseringen

Liberaliseringen af detail-mælkehandelen synes at skulle blive gennemført i det tempo, mælkekommissionens flertal forudsatte. Kommissionens forslag til en ny mælkelov har fået handelsministerens og regeringens tilslutning, og derefter må man formode, at loven går glat gennem Folketinget.

Det vil betyde, at man fra 1. juli i år kan spore reformens første virkninger. Fra denne dato ophæves den hidtidige begrænsning af ismejeriernes varesortiment, og der bliver samtidig mulighed for en vis forøgelse af mælkeudsalgenes antal. Den endelige frigivelse af mælkehandelen, således at også brugen og købmanden i byerne kan handle med mælk, må forbrugerne dog vente på til 1. januar 1971. Det er af hensyn til ismejeri-indehaverne, at denne overgangsperiode på halvandet år er indskudt.

Mens rammerne således er afstukket for detail-mælkehandelens udvikling i de kommende år, skal man først nu til at drøfte engros-mælkehandelens forhold. Også her er sigtet en liberalisering, og det må man naturligvis hilse med tilfredshed. En øget konkurrence i engros-leddet kan jo bl. a. åbne mulighed for en indsnævring af svælget mellem producentpris og forbrugerpris – til glæde for både landmænd og konsumenter.

Det er dog – må vi understrege – ikke noget, der sker lige med det samme. Kommissionsbehandlingen af detailmælkehandelen varede ca. fire år. Hvor længe, man vil drøfte engros-mælkehandelens liberalisering, skal vi derfor nok afholde os fra at spå om. Foreløbig nøjes vi med at glæde os over, at den nye lov om detail-mælkehandelen ser ud til at være i havn efter den meget lange sejlsads.

hjemme i Deres tectum køkken!

- ja, De føler Dem hjemme, så snart De kommer hjem til Deres NYE TECTUM KØKKEN.

Smukke træsorter - moderne design - bedre plads, lettere rengøring - alt på rette plads.

Der er nok at glæde sig over hver dag, når man har et NYT TECTUM KØKKEN!

Kom og kig -
TECTUM har permanente udstillinger i

KØBENHAVN	ODENSE	ÅRHUS	AALBORG
Rosenørns Allé 18	Tolderlundsvej 106	Frue Kirkeplads 4	Voerbjergvej
København V	Odense	Århus C	Nørresundby
(01) 39 25 22	(09) 13 12 63	(06) 13 35 33	(08) 17 36 77

tectum

KUPON

Send mig straks gratis den store, illustrerede brochure over TECTUM KØKKENET

Navn: _____

Adresse: _____

By (postnr.): _____

**Er De
natron-fakir?**

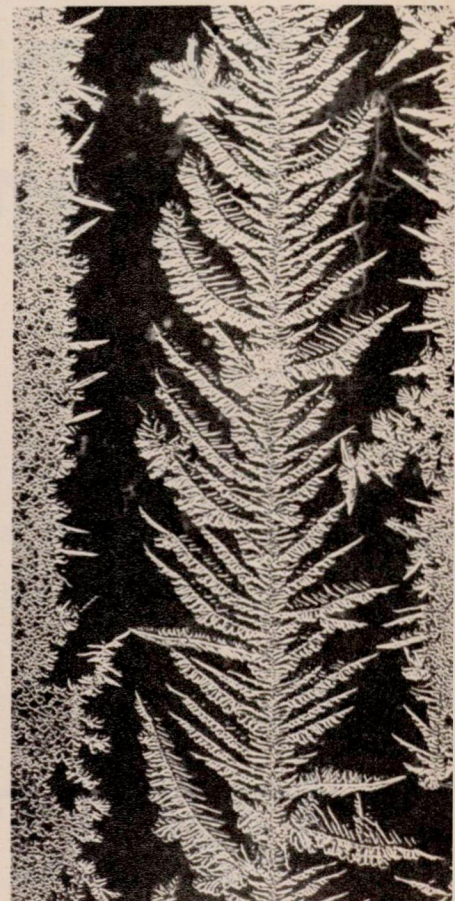
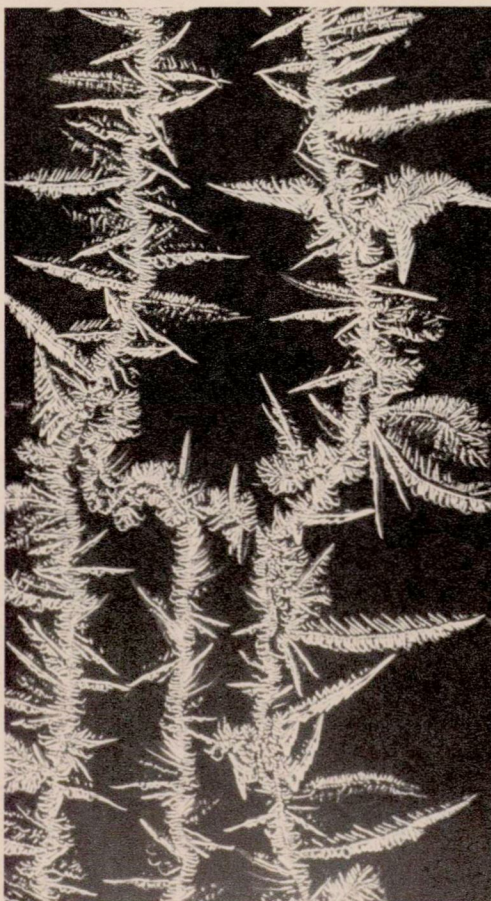
**Samarin
smager godt
og virker bedre**

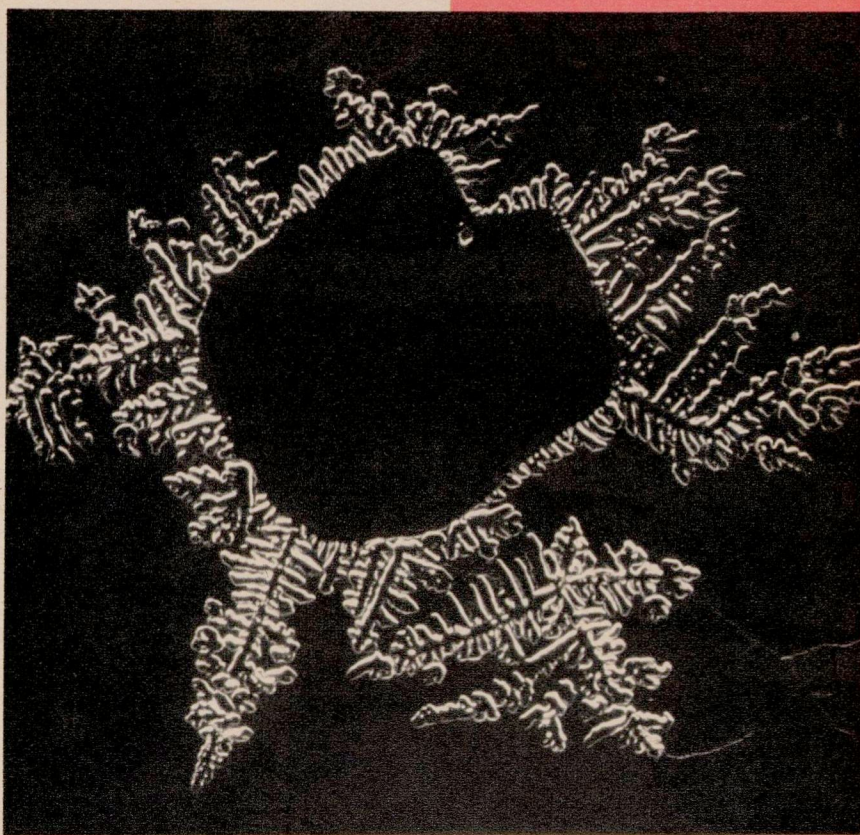
Samarin er en velsmagende hverdags-drik, der sætter humøret i vejret og giver Dem ny energi og velvære. Drik et glas friskt og sprudlende Samarin hver morgen — så når De meget mere og bliver mindre træt. Samarin findes i praktiske portionsposer og i økonomisk helflaske og fås overalt. Koster kun 15 øre pr. glas. Køb en pakke i dag.

A/S Cederroths

**5 kvadrat-
centimeter
af vinterens skønhed**

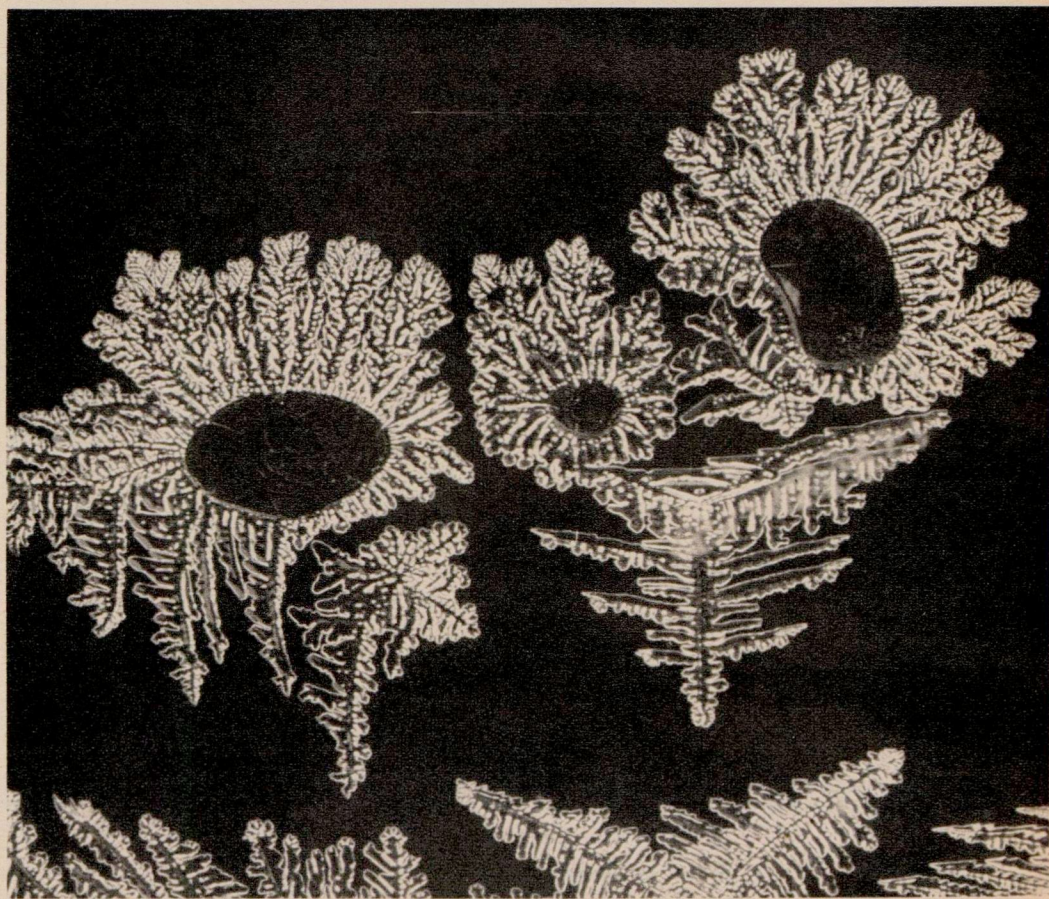

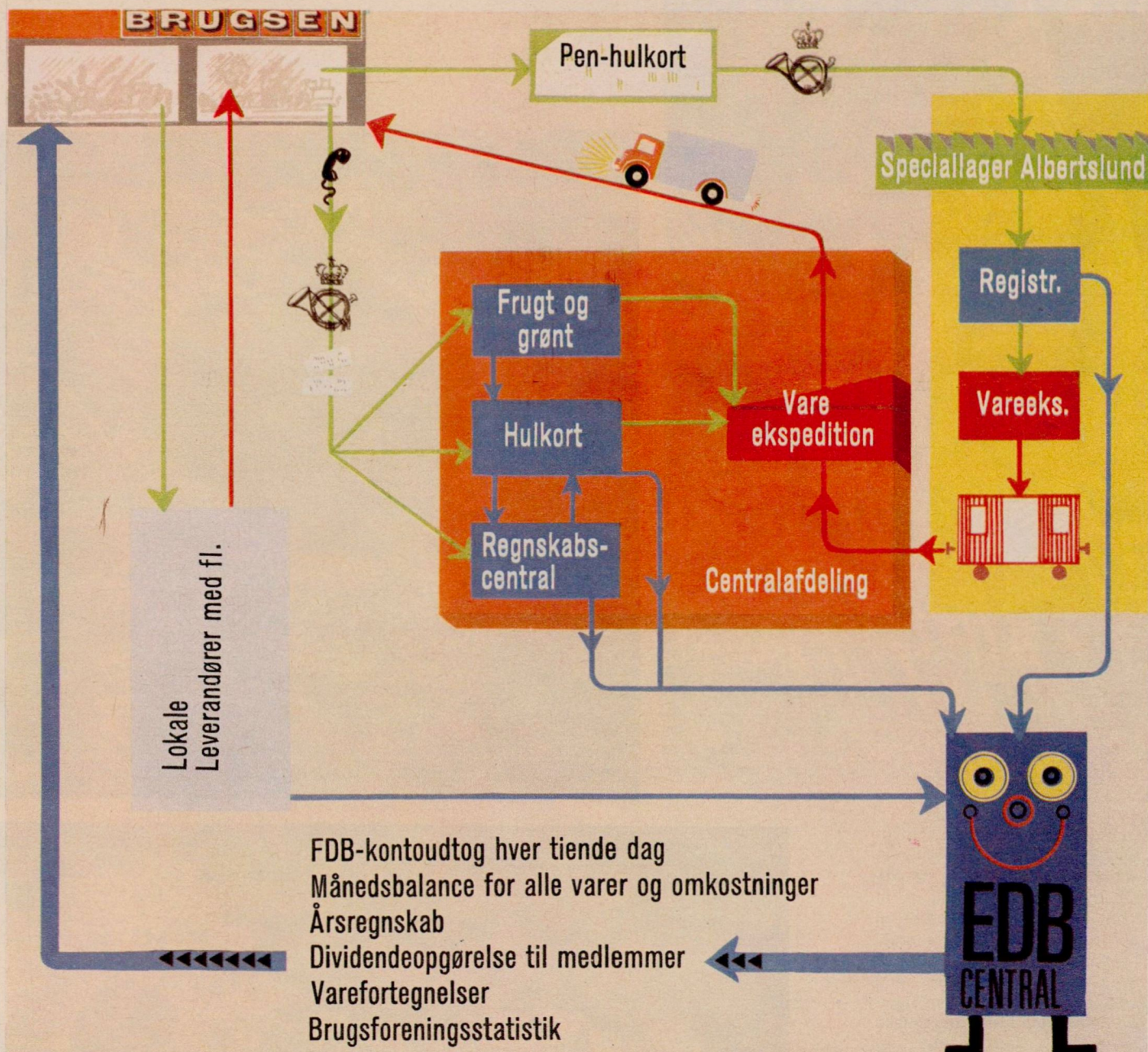

Det er hverken bregner, kniplinger eller avanceret sølvsmedekunst, vi viser her. Den iskolde og krystallklare sandhed er, at samtlige motiver er fundet på en tilfrosset rude – indenfor et areal af ca. fem kvadratcentimeter, d.v.s. kun en smule mere, end et tiøres frimærke fylder. Billederne er altså forstørret ganske kraftigt op.

Forudsætningen for, at vinteren viser denne side af sin skønhed, er 8-10 graders frost eller mere. Først ved så lave temperaturer dannes disse små iskrystaller, som gennemgående måler fra to til fire millimeter.

Til oplysning for amatørфотографер, der vil prøve at gøre Elvig Hansen kunsten efter, kan vi fortælle, at billederne er taget udefra. Apparatet var et enøjjet spejlreflekskamera (på stativ) med 30 cm bælgudtræk og mellemringe. Til belysningen, som er aldeles afgørende, er anvendt en elektronblitz med to fakler, hvoraf den ene belyste ruden indefra, den anden udefra. Men alt står og falder med, at man rammer den rigtige belysningsvinkel. Vi skal hilse fra fotografen og sige, at det ikke er sikkert, det lykkes i første omgang.

Ordreafgivelsen fra en brugsforening sker nu på tre principielt forskellige måder, som er illustreret på skemaet herover. Gangen for en bestilling er angivet med grønt, varestrømmene med rødt og „ruterne“ for data og regnskabsmateriale med blåt.

1

Såfremt en brugsforening køber varer af lokale eller andre leverandører uden for FDB, går en fakturakopi til EDB, hvor den er med til at danne grundlag for regnskaber, dividendeopgørelser etc. Undertiden sker afregningen også for disse varer via FDB.

2

De varer, som centralafdelingerne har på lager, bestilles af brugsen på almindelige, „gammeldags“ formularblanketter eller pr. telefon. På centralafdelingen „oversættes“ disse bestillinger til hulkort og går derefter videre til centralafdelingens lager og vareudlevering. Bestillinger på frugt og grønt går dog direkte til frugt og grønt-sektionen. Endvidere går en ordrekopi til regnskabscentralen, og til sidst ender oplysningerne om hele transaktionen i EDB-anlægget.

3

Ved bestilling af varer fra speciallageret i Albertslund benyttes penhulkort. Disse kort kan uden videre benyttes i EDB-anlægget, og de tjener her som basis for fakturering og for udskrivning af ekspeditionslisten til indsamlingen og ekspederingen af varer fra speciallageret.

Varestrømmen herfra går til centralafdelingerne, hvor den mødes med de almindelige lagervarer fra centralafdelingen incl. frugt/grønt, og få timer senere er hele leverancen klar til at blive kørt ud til den enkelte brugs.

For få uger siden gik brugsforeningerne over til en ny metode ved bestilling af såkaldte specialvarer fra FDB – varer som den enkelte brugs og den enkelte centralafdeling ikke kan have på lager. Hver brugs afgiver nu sine ordrer på specialvarer i form af penhulkort, d.v.s. kort som hules af uddeleren eller hans medarbejdere og som derefter kan gå lige i EDB-anlægget.

„Forretningsgangen“ for disse og andre bestillinger er anskueliggjort i ovenstående skema. Vi bragte det også i nr. 3, men da var det ved en beklagelig, teknisk fejl blevet forvansket ved udeladelse af en del af teksten, og vi gentager derfor skemaet her – med den fuldstændige tekst.

Der fødes færre - MEN GØR DET NOGET ?

Fødselstallet er dalet kraftigt, men panikreaktioner som i 1930-erne er udeblevet. - Det er slet ikke lykken at være for mange, siger sociologen Erik Manniche.

Jo færre vi bliver, jo bedre får vi det. På to år er fødselstallet i Danmark faldet med 15 procent, og der er store chancer for, at der i de følgende år vil fødes endnu færre - men alle myndigheder tager det med sindsro. Panikagtige reaktioner, som man kunne have ventet for bare en snes år siden, er fuldstændig udeblevet.

Det er nemlig ved at gå op for myndighederne, at det ikke er antallet af mennesker, der betyder mest for et lands økonomiske velbefindende og indflydelse.

Derimod betyder kvaliteten en hel del. Et samfund af forholdsvis få, men veluddannede mennesker vil altid klare sig bedre end et, der måske er overlegent i befolkningstal - men hvor indbyggerne til gengæld ikke kan særlig meget.

Fødselshyppigheden har simpelt hen sat bundrekord. I de 120 år, der er ført regelmæssig befolkningsstatistik i Danmark, har tallet aldrig før været så lavt. I de to første kvartaler af 1968 blev der kun født 14,2 børn pr. 1000 indbyggere. I 1967 var tallet 16,8 og i 1966 18,4.

Myndighedernes reaktion - eller rettere mangel på samme - er måske be-

gyndelsen til en stilfærdig revolution af de politiske synspunkter, der har været god latin siden tidernes morgen: At et samfunds magt steg proportionalt med indbyggerantallet.

Det holder ikke stik mere. I dag er det den tekniske, sociale og uddannelsesmæssige udvikling, der betyder noget.

Derfor har vi undgået rædselsprognoser i stil med dem, der i 1937 kom fra en befolkningskommission, der var nedsat af socialministeriet.

I 1930'erne dalede fødselshyppigheden over hele Europa, og især i Sverige, Norge og Danmark tog man tungt på tingene. Den danske befolkningskommission fastslog i en betænkning i 1937 - da fødselsprocenten var 18,0 - at „vægtige grunde af økonomisk og social art taler for at træffe foranstaltninger, der tager sigte på, at folketallet kan opretholdes.“

Kommissionen var blevet nedsat udelukkende med det formål at få danskerne til at føde flere børn igen. Man var ved at blive nervøs, fordi fødselshyppigheden var dalet støt siden slutningen af sidste århundrede. Kommissionen udtalte: „Et samfund, hvis folketal er i tilbagegang, vil være et mindre effektivt arbejdende og derfor et fattigere samfund. Et samfunds rigdom er dets arbejdende medlemmer. Ved at

Sunsip
fortyndes
hele 30 gange
til 6 liter
færdig drik

- ET
KALORIEFATTIGT
NATURPRODUKT

Denne flaskes indhold svarer i mængde til 24 fl. sodavand. Økono-
miflasken (800 ml.) til 96 flasker.

- fra Dansk Droge Import A/S, København - Herlev

Jeg er også
gået over til
PRINCE

Ja, rigtige cigaretrygere har valgt Prince, cigaretten med den fine, afrundede blended-tobakssmag plus Whitronfilter, det snehvide fiber-filter, der giver Dem den fulde tobakssmag og det lette træk...

Filtercigaretten med fuld tobakssmag

føde og opdrage børn skaber derfor forældrene forudsætninger for samfundets fortsatte sunde eksistens. Forstår man dette, er det kun en naturlig følge heraf, at man anerkender, at samfundet må bidrage til at bære i hvert fald en væsentlig del af den byrde for den enkelte familie, som en større børneflokk betyder."

På en eller anden måde regnede man sig frem til, at der fra omkring 1970 ville dø flere danskere, end der fødtes. Og dengang kendte man ikke engang P-pillen, der i forbindelse med bedre seksualoplysning menes at være den væsentligste årsag til, at den hjemlige børneavl er i tilbagegang.

Stadig overskud

Men selv om P-pillen har dæmpet travlheden på fødeklinikkerne, er der dog stadig et pænt overskud. Lægevidenskaben har under mottoet Lev Livet Længere sørget for en væsentlig forhøjelse af gennemsnitslevealderen, og medens man i 1937 nåede et netto-resultat på 27.000 flere indbyggere, forøgedes folketallet i 1968 med 27.300.

Socialminister Nathalie Lind lyder da heller ikke ligefrem nedtrykt over, at det er gået lidt mindre stærkt end de foregående år: - Vi har stadig kæmpe-mangel på alle mulige børneinstitutioner, så selv om der er færre børn end beregnet, behøver vi ikke at lave om på vores prognoser foreløbig.

På den anden side mener hun dog, at et alt for kraftigt dalende fødselstal næppe vil være godt for samfundet.

Eller vil det?

- Traditionelt har vi jo den holdning, at det skulle være evig dejligt at have mange børn, siger sociologen, lektor Erik Manniche, Københavns Universitet. - Og gennem skattelettelser og andre ting „præmierer“ man da også stadig familier med børn.

Vi har altid syntes, at det bare drejede sig om at blive flere og flere - undtagen i U-landene og Kina, naturligvis. Tankegangen stammer fra en tid, da en stor befolkning betød mange våbenførende mænd - og derfor større militær magt.

At føre krig bare på det grundlag i dag ville være det rene pip. Skal der absolut slås ihjel, må det være ved at benytte teknik og viden - ikke kanonføde.

I et agrarsamfund er det en fordel med mange børn - til at tage fat og dyrke den fædrene jord. I et industrisamfund er det en belastning for familierne. For det har jo hele tiden været sådan, at det var de fattigste, der fik de fleste børn - på grund af manglende oplysning om prævention.

Erik Manniche mener ikke, at et dalende fødselstal er nogen katastrofe - heller ikke, selv om det skulle ende med, at der kun fødtes ligeså mange, som der døde. Og et ligefrem dalende befolkningstal tror han ikke på. - Det har jeg kun hørt om hos de nordamerikanske indianere - og det var på grund af systematisk udrydning.

Men forudsætningen for tilfredsstillende tilstande i et samfund med stabilt befolkningstal vil være en planlagt økonomi. I øjeblikket bygger det hele på mere produktion, mere omsætning, mere arbejde, mere løn (mere skat).

Alle skal have mere og mere af alting – ellers er man bange for, at det hele går i stå.

– Med en planlagt økonomi – hvad enten det bliver på statslig eller privat basis – vil der være muligheder for at ofre mere på den enkelte – selv om befolkningstallet ikke stiger, siger Erik Manniche. Det forudsætter bedre uddannelse – der vil komme af sig selv, når trængslen på læreanstalterne ikke er så voldsom. Produktionsmængden ville stagnere – til gengæld kunne der ofres mere på kvaliteten.

Det samme mener en ledende økonom, forskningsleder, cand. polit. Erling Jørgensen, Socialforskningsinstituttet. – Med den store indflydelse, det offentlige har på økonomien, vil det næppe være noget problem, siger han. Gennem forskellige restriktioner og støtteordninger er det ikke så svært at styre udviklingen derhen, hvor man ønsker det. Hvis befolkningstallet bliver konstant, vil det naturligvis få betydning for arbejdsstyrkens sammensætning – men det vil næppe medføre nogen kritisk situation. De unge i dag er også betydelig bedre rustede – mere fleksible overfor forandringer end vi er.

– Hvordan bliver den økonomiske struktur?

– Det er meget svært at sige noget om. Virkningerne af det dalende fødselstal i øjeblikket vil først vise sig om en snes år – og jeg er ikke meget for at spå længere end fem-ti år frem i tiden.

Børn – det nye statussymbol

Men en fuldstændig stagnation af befolkningstilvæksten er næppe sandsynlig – selv om de dårligst stillede takket være P-pillen ikke føder så mange børn som tidligere.

Børn er nemlig ved at blive et statussymbol. Man mærker det i USA, hvor velhavende familier ser en ære i at forøge slægten efter evne (f. eks. Kennedyclanen). Det samme er så småt ved at ske herhjemme.

Men visse steder er man meget ked af det dalende fødselstal. Bl. a. i barnevognsindustrien, hvor salget er dalet kraftigt i de sidste år. – Flere virksomheder er inde i en krise, siger brancheforeningens formand, direktør Charles Itkin, der dog understreger, at det ikke gælder hans eget firma.

Hårdest er det måske gået ud over de private fødeklinikker. Flere har måttet lukke i den senere tid, og andre, der tidligere summede af travlhed og barneskrål, står halvtomme.

Jørgen Munkebo

FØDSLER OG DØDE I PERIODEN 1933-68

	Ny fødte i 1000	Fødsels- procent	Døde i 1000
1933	62,8	17,3	38,3
1935	65,2	17,7	40,8
1937	67,4	18,0	40,4
1945	95,1	23,5	42,3
1950	79,6	18,7	39,3
1955	76,8	17,3	38,8
1960	76,1	16,6	43,7
1965	85,8	18,0	47,9
1966	88,3	18,4	49,3
1967	81,4	16,8	47,8
1968	75,1	14,2	47,8

Brugsen
gør det nemt
og billigt
for Dem....

Hvad siger Pjerrot, når han ikke siger noget..

- han siger Super Blenda, for hans tøj er så rent og hvidt, at det simpelt hen taler for sig selv! De skulle også prøve Super Blenda - det eneste lavtskummende, selvkvikende vaskepulver på ren sæbebasis til al slags vask. Super Blenda gi'r Dem meget mer' - og bedre - vaskepulver for pengene!

TOPPING tekstilblødgøringsmiddel i sidste hold skyllevand modvirker statisk elektricitet og gør tøjet blødt og strygelet.

Super Blenda og Topping fra FDB, Viby... en af forbrugernes egne fabrikker

BRUGSEN

BIAFRA

-folkedrab eller Afrikas 39. stat?

Som eneste skandinaviske medlem af en international gruppe pressefolk og politikere var den danske folketingsmand Kristian Albertsen fornylig den biafranske regerings gæst under et otte dages besøg i det krigshærgede land. I artiklen her sammenfatter Kristian Albertsen sine indtryk fra rundturen i Biafra og samtaler med repræsentanter for det kæmpende biafranske folk

Lige i det samme sekund, hvor flyets hjul stod stille på asfalten i Biafras interimistiske lufthavn, blev lyset slukket. Vi troede straks, at der var sket et teknisk uheld, men piloterne forklarede, at årsagen til denne nødvendige sikkerhedsforanstaltning var, at lufthavnen for nylig med lyset som lokkemad havde haft „besøg“ af en halv snes nigerianske guerillastykker, der var kommet ind i lufthavnen og havde dræbt et stort antal biafranere samt såret nogle piloter og beskadiget flere fly.

40 sekunder før flyet lander, tændes lyset i lufthavnen, og det slukkes som nævnt straks, når flyets hjul standser. Sådan er vilkårene for at komme til den totalt omringede nye stat Biafra – Afrikas 39. stat. Vi var et selskab fra mange lande – presse-

folk og politikere, der var inviteret af Biafras regering til at studere forholdene på stedet. Som eneste skandinav deltog artiklens forfatter i denne 8-dages rystende oplevelse.

Umiddelbart efter landingen kørte vi ad dårlige, totalt mørklagte veje rundt mange steder for at finde et logi for vort internationale selskab, der talte 15 deltagere. Hen på natten lykkedes det at finde plads i et landbrugsskolegymnasium, primitivt og krigspræget uden lys og vand. Da jeg, efter de mange timers kørsel, sagde tak til chaufføren og understregede, at uden hans hjælp, havde vi nok ikke fundet stedet, svarede han kvikt: „Faktisk er det også mit job at finde vejen og stedet.“

Vort lille selskab kom fra den halve

verden, USA, Israel, Canada, Holland, England, Danmark og vi var alle præget af en forventning om krig, spænding, oplevelser og gru. Indtil den sidste dag følte vi os som tilskuere til et grufuldt drama, hvor 10 millioner smukke og venlige mennesker venter på, at bødlerne skal tage rigtig fat og slagte de sidste. Først på falderebet oplevede vi krigen i al sin ubarmhjertighed, nigerianske fly, russiske jagere bemandede med ægyptiske piloter bombarderede os på vej til flyfeltet, hvorfra vi skulle flyve hjem. Vi måtte springe ud i krattet og grave os ned, mens bomber og antiluftskys bragede om os. Først da blev krigens gru og rædsler mejslet ind i os.

Bombede hospitaler, landsbyer og skoler, udsultede og udmærkede flygtninge i titusinder, ja, selv lemlæstede og hårdt sårede soldater og børn kunne ikke psykisk skabe samme effekt som bombardementet.

Synet af alle disse rædsler og skammen over, at det sker, kan martre en i mange dage, men når man ligger nedgravet i sandbanken og venter det værste, sker forandringen totalt i én selv.

På Sct. Elisabeth hospitalet i Umahia overværede vi søndagens gudstjeneste med vidunderlig sang og en betagende stemning. På stuen lå der 88 patienter, fortrinsvis soldater fra fronten, men også mange sårede fra bombardementer. „Good day, Sir“, og svage smil var temaet, når vi gik fra seng til seng. Der var kun beregnet plads til 20, men der var altså 88.

Vor guide dr. London – en ung israelsk læge – fortalte, at han og hans to jødiske kolleger havde haft over 30 operationer i de sidste 20 timer. „Iboerne er ønskepatienter“, sagde han, „ingen gråd eller klage uanset de mest primitive og fortvivlede arbejdsforhold og uanset, at vi ved, hvor store smerter de har.“

På et andet hospital, Aboh Hospital i Uwerri, hvor der var over 600 patienter,

**everton - det er den vi kan li'
mild og god i piben dagen lang..!**

Udhungrede flygtningebørn – et dagligdags syn i Biafra

havde man end ikke et røntgenapparat. Alligevel arbejder læger og sygeplejersker fra hele verden her i Biafra med et humør og en holdning, som kun står mål med biafranernes egen holdning. Til trods for, at man udover de umenneskelige arbejdsforhold og arbejdsbyrder, også ofte er udsat for bombeangreb på de med røde kors afmærkede hospitaler.

Vor vært ved dagens måltid var en biafransk læge *dr. Kiku*, der havde en festlig og charmerende lykkelig familie med kun fire børn. Det normale børneantal i Biafra er 8-12 børn. „Hvorfor fortsatte denne håbløse krig?“, spurgte vi ham, som var en rolig og afbalanceret person. „Afstanden imellem det øvrige Nigeria og os i Biafra har altid været stor“, sagde *dr. Kiku*. „Kulturelt, religiøst, racemæssigt og erhvervmæssigt er forskellen enorm. Den muhamedanske dominans fra Nord-Nigeria vil knuse vor kultur og religion. Massakrerne i 1966 var kun en forsmag – de 30.000 iboer, der blev myrdet, var indledningen fra Nord-Nigerias side. Hvis vi vil leve vort eget liv, vi 13 millioner biafranere, har vi kun valget at kæmpe eller frivilligt lade os blive slagtede.“

Samfundet virkede

Bestandig spurgte vi os selv, hvordan er det muligt, at 10 millioner mennesker tolt omringet kan leve og endog føre krig, og samfundet fungerer endda? Hertil skal endog føjes, at begreber som sortbørs, selvjustits eller tyverier overhovedet ikke kunne iagttages.

Vort domicil under opholdet var åbent og tilgængeligt for alle, men ingen af os mistede så meget som en cigaret, selv om cigaretter var særdeles eftertragtede. En svensk Røde Kors kaptajn sagde til mig:

„Jeg har i krig og fred levet i syv afrikanske lande, Biafra er det mest effektive og velorganiserede af dem alle. Iboerne er utvivlsomt blandt de højest stående folk i hele Afrika.“

Vore indtryk af deres administration og politikere bekræftede svenskernes vurdering.

Produktion af almindelige forbrugsvarer er faktisk standset, hvorimod en vis produktion af krigsmateriel er under udvikling.

Befolkningen lever endnu på den rige naturs overskud – bananer, appelsiner m. v. er der rigeligt af, og endnu har man haft nok af rodfrugter og korn til at kunne holde liv i den stedfaste lokale befolkning.

Flygtningene – det største problem

Krigens største byrder bæres af de tre millioner flygtninge, der er placeret i et væld af flygtningelejre. Uden Røde Kors og først og fremmest Folkekirkens nødhjælp enestående, effektive hjælp, ville disse elendige stakler dø i løbet af en måned.

En morgen tidlig kl. 6 besøgte vi en stor missionsstation ledet af den irske, katolske præst *Dohanny*. Da vi kom, sad 3000 unge mødre og gravide kvinder og ventede på dagens vitaminer og populære tørfisk.

Foran mig så jeg udmagrede og elendige stakler, ribbenene kunne tælles, men det, der virkede stærkest på os, var roen, smilene og den stilfærdige venten på dagens ration. „Hvor kom De fra?“ spurgte jeg en ung kvinde, der sad med sit lille barn. „Mange hundrede kilometer herfra i nærheden af Enugu havde jeg mit hjem“, sagde hun. „Min mand er dræbt ved fronten, og jeg har mine fire børn, den mindste er 6 måneder. Nu bor jeg i en lejr, ejer intet udover fire børn. Hvorfor må vi ikke leve vort eget liv i fred og efter vore ønsker?“ spurgte hun. – Ja, hvorfor??

Bespisningen af de 3 millioner flygtninge klares ved international hjælp baseret på privat og statslig støtte. Hver nat flyver maskinerne fra *Sao Tome* til Biafra fyldt med fisk, vitaminer, bønner o.s.v., herfra køres det til store lagre. Fra lagrene fordeles varerne til de 5-600 bespisningsstationer, børnehjem o.s.v., her tilberedes og bearbejdes maden.

Når de kirkelige institutioner kommer så stærkt ind i billedet, skyldes det, at alle i Biafra er kristne, og missionsstationer er placeret overalt og har det rette apparatur til den nuværende situations store krav.

Flygtningene bærer krigens byrder, først og fremmest er det kvinder og børn, men også mange ældre mænd lider flygtningenes og inden længe også sultens skæbne.

Biafra – socialt og politisk

Flertallet af Biafras befolkning – iboerne – er kristne, de er engelsktalende og er, sammenlignet med andre afrikanske folk, veluddannede, ambitiøse og progressive i deres samfundssyn. Deres sans for ret, gensidig respekt og samfundsorden er veludviklet – de har efter alt at dømme et godt forhold til de tre mindretal indenfor Biafras område, der kun i racemæssig henseende udskiller sig.

Befolkningens flertal er agerdyrkere, men handelstalent og sans for administration hos mange af dem har styrket deres position såvel socialt som politisk. I stigende grad har de opbygget en industri og udviklet et håndværk, der placerer dem langt over deres naboer. Uanset stort børnetal og lav levetid søger de at give børnene den bedst mulige uddannelse.

Skal Biafra dø i ubemærkhed eller få sin frihed?

Man spurgte ofte sig selv under og efter besøget i denne besynderlige stat: Hvorfor reagerer verden så forholdsvis lidt på denne den største efterkrigskatastrofe? Er det hulfarven? Er det forbindelsen England og

Sovjet, der begge støtter Nigeria, som lukker munden på pressen? Jeg ved det ikke, men mit besøg i Biafra åbnede mine øjne og lod mig ane kolonitidens grufulde arv og dens lange skygger.

Fornemmelsen af skam og afmagt over den hvide mands ansvar for denne tragedie var stærk, men da flygtningene gav deres bifald til kende ved vor ankomst under bespisningen føltes skammen for stærk.

Vi spurgte Biafras leder, den 36-årige oberst *Ojukwa* – oxforduddannet og en imponerende personlighed – „Hvad kan vi gøre?“ „Lad England stoppe våbenleverancerne og F.N. gribe ind med krav om fred“ – var svaret.

„Kan Biafra etablere fællesskab med det øvrige Nigeria og forblive i Commonwealth?“ „Nej, vi ønsker fred og venskab men fuld uafhængighed. Fortidens og krigens hændelser har skabt en kløft.“

Krigsforløbet

Krigen har nu raset i 18 måneder og har kostet over 1 million menneskeliv. Den øvrige verden kan yde efter ringe evne og opretholde liv, men den kan ikke redde alle dem, der med smil på læben og rankhed går fuldt bevidst ind i denne på forhånd tabte krig.

Da vi aflagde besøg ved fronten, så vi i tusindvis af soldater optaget af dette ene. „Vi vil forsvare Biafra“, sang de for os i deres Biafra-sang. Træningen er hård og krævende. „Vi har frivillige nok, bedre forsyninger og en god moral. Vore soldater iklædes nu uniform og får fuld udrustning. Situationen på fronten er bedre end i lang tid“, sagde den øverstkommanderende general *Effiong* til os.

Da vi aflagde besøg hos kommandorådet ved fronten, fik vi et godt indtryk af soldaternes moral og kvalitet – ingen kryben, naturlig selvspekt og samtidig venlighed og smil. Aldrig så jeg så megen nød og elendighed, aldrig mødte jeg så megen smil og venlighed som under mit Biafra-besøg. Skal smilet stivne og tilskuerne sukke, eller er der et håb?

Biafra ligger et døgn flyvning fra os – langt væk og tæt på, de mennesker, der myrdes eller udsultes, lever på den samme jord som vi. Denne krig vedrører os – fattigdom og nød i et sted på jorden er en trussel mod velfærden andre steder.

Kristian Albertsen

En af Biafras militærledere, general Philip Effiong. Han erklærede overfor de udenlandske gæster, at situationen ved fronten var bedre end i lang tid

Kartoffel retter

MED PRÆMIE

God idé at lave en kartoffelopskriftkonkurrence i forbindelse med efterårets brugscenterarrangement *Familien i fin form*.

Kartofler er gode til meget andet end til de kogte, stuede og brunede. Det er disse fire opskrifter, blandt hvilke konkurrencens 1. og 2. præmie er med, et godt bevis på.

Vi starter med en kartoffelsuppe, som spises alt for lidt. Hvorfor?

Den er nemt lavet, billig og endog meget velsmagende.

Andreas kartoffelsuppe (2. pr.)

6-8 kartofler, 2-3 porrer, 1 l vand, 1/2 l suppe, salt, timian, fintklippet purløg.

Kartoflerne skrælles og skæres i skiver. Porrerne skæres i ringe. Kartofler og porrer koges meget møre i vandet og pureres gennem sigte eller i blender. Grønsagsmosen tilsættes suppen og smages til med salt og timian. Suppen serveres drysset med fint klippet purløg.

Spansk kartoffelret

1/2 kg skrællede kartofler, ca. 3 dl vand, 1/2 laurbærblad, 1/2 tsk. salt, lidt peber, 2 tsk. citronsaft, ca. 30 g smør, hakket persille.

Kartoflerne skæres i små terninger og hældes i en relativ bredbundet gryde. Vand, laurbær, salt og peber tilsættes. Kartoflerne koges 10-15 min., til de er møre, men må ikke koge ud. Citronsaft og smør tilsættes. Til sidst hakket persille.

Retten er velegnet til panerede eller pandestegte fiske- og kødretter, da den også gør det ud for sovs.

Marts-salat

1 salathoved, 1/4 kg kogte kartofler, 2-3 tomater, ca. 1/2 grøn peber.

Marinade:

1 dl salatolie, 1/2 dl estragoneddike, salt, peber, eventuelt sennep.

Salaten strimles. Kartoflerne skæres i skiver, tomaterne i både og peberen i strimler. Alt anbringes i en salatskål. Marinaden piskes sammen og hældes over. Serveres til stegt kød og fisk i stedet for sauce og kartofler.

Salaten kan serveres som selvstændig ret tilsat strimler af skinke, kogt eller stegt kød, rest af pølse eventuelt lidt løse kogte ris eller makaroni.

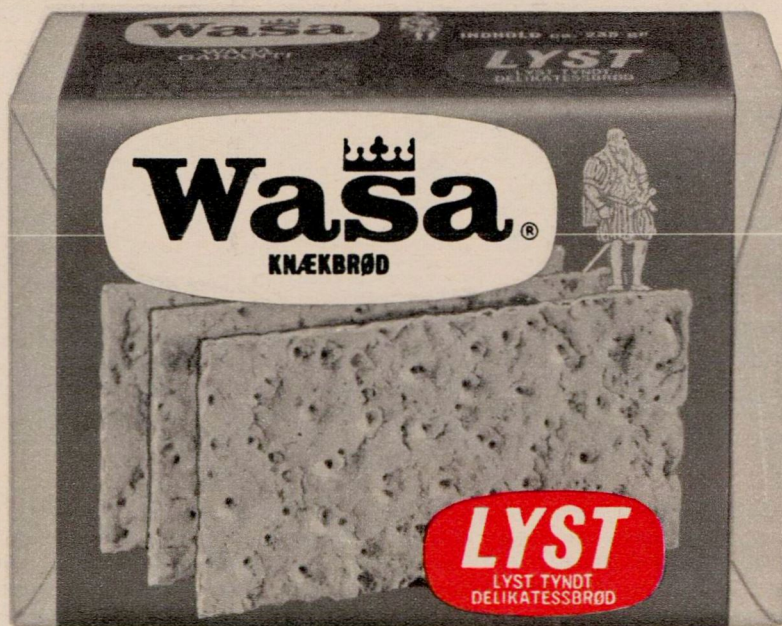
Inges kartoffeldessert (1. pr.)

65 g margarine, 250 g kogte, revne kartofler, 2 æggeblommer, ca. 150 g sukker, 1 1/2 tsk. hvedemel, 1 tsk. vanillesukker, 15 g smultede, grofthakkede mandler, 750 g skrællede, groftrevne æbler, 2 æggehvinder.

Margarinen smeltes og blandes med kartofler, æggeblommer, sukker, mel, vanillesukker, mandler og de groftrevne æbler. De stiftpiskede hvider vendes i. Dejen hældes i et smurt, ildfast fad. Bagetid: cirka 1 1/2 time ved svag varme (150° C).

Desserten serveres lunken med flødeskum til.

Wasa er verdensmestre i at bage knækbrød

Wasa lyst delikatess - tyndt, sprødt og lækkert! Forædlet kvalitet i knækbrød. Rigt på proteiner og vitaminer. Prøv en pakke Wasa næste gang De er i Brugsen!

Wasa brød

Prøv også Wasa
Lilla Runda Graham

Det er ikke svært at se slægtskabet mellem disse to mønstre, men de to tapeter er fremstillet med 400 års mellemrum. Det til venstre er et nutidigt produkt, mens man herover ser et udsnit af et fløjlstapet, som blev fremstillet i Venedig i 1550. Det er det ældste klenodie på tapetmuseet i Kassel. Varianter af det gamle, venetianske vasemønster er nu tip top moderne i flere lande.

GAMLE NYHEDER er igen på

Den ædle kunst at gøre tapeter er nok et af de områder, hvor moden oftest har gentaget sig. Just nu er mere eller mindre psykedeliske dessiner, der var sidste skrig i forrige århundrede og blev det igen i tyverne, atter kommet på mode. Førhen kaldte man dem bare *fantasimalede* eller *fransk gardinmønster*. Og gobelinmønstre samt de fortællende billedtapeter, der var sagen for 2-300 år siden, vil snart finde vej til farvehandlernes hylder. De er allerede i produktion flere steder i udlandet. Det skulle være besynderligt, om de ikke også dukkede op her.

Hvis man for alvor vil studere den gentagelsernes lov, som behersker tapetmoderne, bør man tage til Kassel i Vesttyskland. I denne by, på slottet Wilhelmshöhe, findes verdens eneste tapetmuseum, og man har her samlet tapetprøver fra alle tidsaldre, siden tapeterne kom frem i Europa.

Det er kun cirka 400 år siden. At dekorere væggene i sine opholdsrum er naturligvis et langt ældre påfund – det gjorde jo allerede de forhistoriske huleboere. Men det var først i den tidlige middelalder, at vægmalerierne mere almindeligt blev afløst af andre former for vægdekoration. I begyndelsen var det tæpper, siden blev det de mere raffinerede gobeliner og brokader og først fra 1500-tallet tapeter.

Man begyndte med lædertapeter.

Araberne var allerede før år 1000 kendt for deres eminente behandling af læder til dekorationsbrug. Da maurerne erobrede Spanien, bragte de kunsten med sig, og Cordoba i Andalusien blev det europæiske center for læderkunsten, også da man nogle århundreder senere fandt på at hænge det forgyldte læder på væggene.

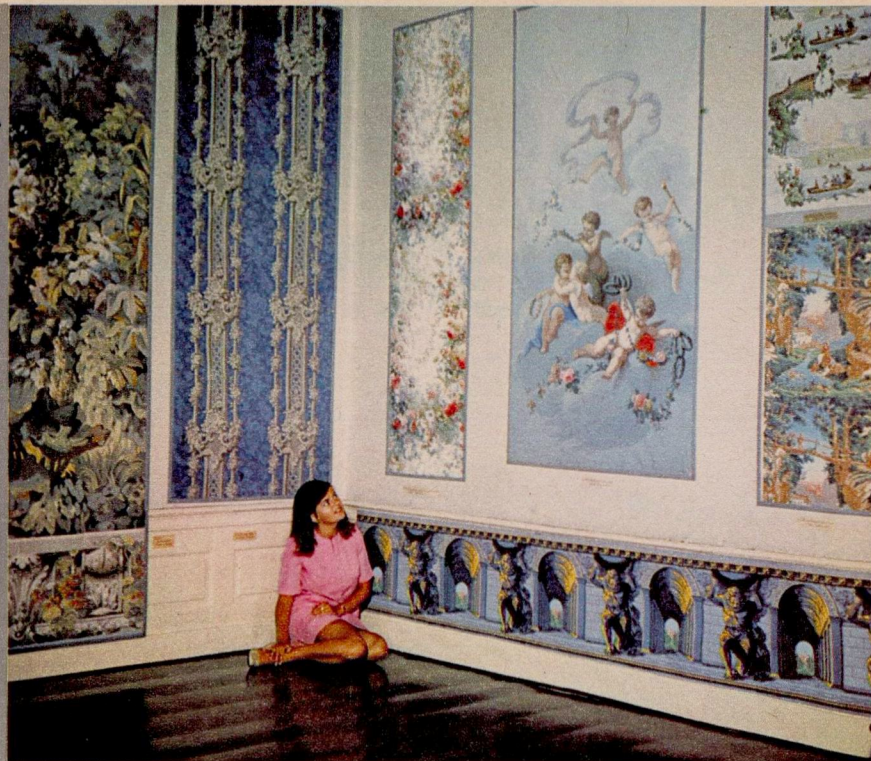
Det var med den allerstørste alvor, man i det gamle Cordoba betragtede tapetserer-håndværket. Bevis herfor findes i Cordoba-love fra middelalderen, hvor kaliffen dekreterede dødsstraf for den, som brugte surrogater for de ægte varer til bemalingen af lædertapeter. Andre fuserier i faget tåltes heller ikke. Mestrede tapetsereren for eksempel ikke til fulde „brocadoen“ – gyldenlæderets hævdvundne mønster – gik det ham også ilde.

Der gjaldt desuden strenge regler for, hvilke slags huder, der måtte anvendes til lædertapeter. Kalvelæder var det mest eftertragtede, i anden klasse fulgte gedelæder, og kun i nødsfald kunne man acceptere fårelæder. At bruge huder fra unge lam var simpelt hen utænkeligt, og forsøgte tapetsereren sig alligevel – og blev opdaget – vankede der stryg og andre straffe fra middelalderens rigt assorterede torturkamre.

Omtrent samtidig med lædertapeterne dukkede tapeter af silke, brokade og fløj op på det europæiske marked.

Marked er måske nok så meget sagt, for med de priser, der var på sligt håndværk, kunne der i de allerfleste tilfælde kun blive tale om bestilte arbejder til adelens og det rige borgerskabs palæer. Trods deres ringere holdbarhed overlevede stoftapeterne som

Billedtapeter er atter på vej. Motiver som på tapetet, der ses til venstre er god smag i Tyskland just nu. Billedtapeter var også sagen i 1785, da Reveillon fremstillede tapetet herunder. Det må have kostet en formue. Ind imellem har billedtapeter blandt andet været moderne i første halvdel af 1800-tallet, da en dessin som den til højre var meget populær. Hvad man ellers vil mene om motiverne, så må man indrømme, at fortidens tapetrykkere rent teknisk kunne deres kram.

TAPETET

Et mønster som dette ville ikke have vakt opsigst i en dansk prøvekolektion for tyvetredive år siden. Men tapetet er fra slutningen af 1700-tallet, håndtrykt på Jean Reveillons værksted i Paris.

mode lædertapeterne et godt stykke ind i det 19. århundrede. Det var navnlig Italien og Frankrig, der førte an på dette felt, og Lyon blev det europæiske center for de kostbare og eftertragtede silketapeter.

Det var ofte svimlende formuer, der i de år blev hængt eller klistret på væggene i slotte og palæer, og mere end én velhavende bedsteborger tapetserede sig fallit. De kostbare vægdekorationer var naturligvis også eftertragtede sager for tyveknægte. Det hændte ikke så sjældent, at folk i den branche foretrak tapeterne fremfor pengeskrinet, når de aflagde deres uanmeldte besøg i de fornemme huse.

Ret naturligt søgte man med lys og lygte efter andre og knap så kostbare materialer til at hænge på væggene.

Lærred af forskellige sammensætnin-

ger og kvaliteter dukkede op, men dette stof besad selvsagt ikke silkens indvævningsmuligheder, ligesom det glansfulde præg savnedes. Her kom det farvede uldstøv ind i billedet. Lærredet blev påtrykt et mønster med stærkt klæbende lim og derefter bestrøet med farvet uldstøv. Hvor ulden blev hængende, dannedes det egentlige tapetmønster – som regel de klassiske vase- og brokademønstre. Disse tapeter var den direkte forløber for senere tiders velour-papir-tapeter.

Siden dukkede voksdugstapeterne samt farvet og forgyldt papir op, og til sidst kom det påtrykte papir – den tapetform, vi kender i dag, og som vel også vil holde skansen en rum tid fremover, selv om nylon og plastic så småt er ved at føre sig frem.

Man ved ikke helt bestemt, hvornår

fabrikationen af egentlige papirtapeter kom i gang, men det står i hvert fald klart, at for Europas vedkommende var England og Frankrig først på tærne og i en rum tid dominerende i denne branche. Den franske kunstner og håndværker Jean Papillon må have været blandt de allerførste. Han arbejdede i Paris i slutningen af det 17. århundrede, tegnede, trykte, solgte og opsatte selv sine tapeter, og der var rift om hans arbejde. Men om nogen egentlig fabrikation i større stil har der næppe været tale.

Det var først henimod midten af det 18. århundrede, der for alvor blev sat skub i tingene. I England opstod flere fabrikker, og i 1765 grundlagde fransmanden Jean Baptiste Reveillon den første fabrik for flerfarvede papirtape-

(Fortsættes side 19)

direkte fra kassen..!

Ja, så billigt kan det gøres — selv i dag! Kæmpesalg og moderne fremstillingsteknik hjælper os til at holde prisen under det »normale« for to så gode cerutter. Smag dem!

TRUMF - lang, elegant og mild, 5 stk. kr. 2,85, 10 stk. kr. 5,65 og 50 stk. kr. 28,25 ● PARTNER - buttet, mild cerut, 10 stk. kr. 4,50 og 50 stk. kr. 22,50

◀ Måske bliver det snart moderne at tapetserere med by- og landskabsscenerier. New York-motivet her er taget fra et helt nyt tapet. Men Dufour og Leroy gjorde det vel egentlig lige så godt, da de trykte tapetet yderst til venstre i 1824. De grålige farvetoner er særdeles raffineret udnyttet.

▼ Gyldenlæder-tapet fra cirka 1710.

▶ Perlemors-tapeter fra midten af 1800-tallet. Hovedmotivet blev påtrykt med ægte bladguld eller sølv, og den perlemorsagtige virkning fremkaldtes derefter ved et overtryk med en olieglasur.

◀ Sådanne tapeter er på moden i dag og var det også for små to hundrede år siden.

▶ Tapeter fra begyndelsen af 1920'erne.

ter. Han lejede slottet Folie Titon og indrettede det til en på de tider ganske moderne fabrik, der på højen af Reveillons karriere beskæftigede ikke færre end cirka 400 arbejdere.

England synes en overgang at have været et hestehoved foran Frankrig, for i midten af det 18. århundrede var engelske tapeter en stærkt efterspurgt vare i fornemme franske huse. Det kan også have været almindeligt snobberi for udenlandske varer. Men det står i hvert fald fast, at hin berømt madame Pompadour, der regerede Frankrig fra sit sovekammer, og som havde en kolossal indflydelse på datidens mode bestilte engelsk papir til sit sagnomspundne sovegemark. Hvor- efter alle Frankrigs damer af blod og byrd gjorde ligeså.

Også Napoleon havde sine egne,

ganske bestemte meninger med hensyn til tapeter. Den lille korporal afskyede papir. Han gik endog så vidt, at han lod en arkitekt kaste i fængsel, fordi denne havde anvendt papir, der i øvrigt var en fin silke-imitation, til tapetsering i et enkelt værelse i et af Napoleons palæer. Det påstås, at den arme arkitekt måtte døje tolv lange år på vand og brød.

Man opdagede meget tidligt, at tapeter foruden at virke dekorativt også kunne ændre den rent optiske opfattelse af et værelse. Med visse farver og mønstre kunne man for eksempel gøre rummet „højere“ og med andre tapeter kunne man opnå en helt anden virkning. Heri har man formentlig en af grundene til, at visse typer af tapetmønstre går igen og igen op gennem flere århundreder. Men smag og mode har jo i det hele taget en tendens til at køre som en elevator op og ned gen-

nem tiderne og stoppe ud for vilkårlige etager, når en eller anden smart forretningsmand i branchen trykker på knappen.

Hvem skulle for eksempel have troet, at forrige århundredes populære billedtapeter, der for bare kort tid siden blev betragtet som alle tiders gyseligste rædsler i smag og stil, atter ville komme på mode i vore dage. Det er de ganske vist heller ikke kommet endnu herhjemme. Men de er på vej, om vi så bryder os om det eller ej. I Tyskland, England og Frankrig er de allerede klistret på adskillige vægge. Og det vil næppe vare længe, før de dukker op hos farvehandlerne på vore egne breddegrader – og rundt om i hjemmene. Måske endog sammen med PH-lamper og oppustelige plastrumøbler i alle regnbuens farver.

Hvem ved. Modens veje er uransagelige. Jørgen Rahbe Mathiesen.

nyt fra VAREFRONTEN

Friske nye heste- kræfter

**TIL
HAVEN**

Den motorisering af arbejdet i haven, som rigtig slog an i begyndelsen af tresserne, har først og fremmest gjort motorplæneklipperen populær. Brugsen har solgt næsten 100.000 stk. i de forløbne år, og det har klaret pasningen af græsplænerne, som jo optager en stor del af arealet i vore haver. Resten af havearbejdet kan for den tungeste dels vedkommende nu overtages af motorfræsere. Dog skal haven være af en vis størrelse, førend motorfræsere kan svare sig.

For den, der har interesse for rigtigt at få noget ud af frugt- og køkkenhaven, men ikke kan afse den nødvendige tid til eller påtage sig det store slid med håndkraft alene, vil motorfræsere være løsningen. Dog skal haven være af en vis størrelse, førend motorfræsere kan svare sig.

Det går rask med denne havefræser, naturligvis afhænger farten af jordens beskaffenhed, i ikke for tung jord gennemarbejdede den ved en prøve på en time omkring 500 kvadratmeter i ca. 15 cm's dybde (den kan gå indtil 30 cm ned), og man kan således nemt holde jorden i den bedst mulige tilstand året igennem.

De vigtigste tekniske data er:

★ 3 HK 4-takts Briggs & Stratton motor, to-trins oliebadskædekasse med kileremskobling.

★ 4 knivkryds, hver med 4 knive af hærdet fjederstål, maksimal rotation: 100 pr. minut.

★ arbejdsbredde 24-80 cm, maksimal dybde 30 cm.

Dybderegulering og ændring af arbejdsbredde ved på- og aftagning af akselforlængere og knivkryds sker uden værktøj. Indstilleligt håndtag, både op og ned og til siderne. 8" stål-hjul med gummiringe, kan uden værktøj indstilles i højden eller helt fjernes ved dybdefræsning.

★ vægt: ca. 60 kg.

Udførlig instruktionsbog med landsdækkende fortegnelse over serviceværkstederne, der også sælger ekstraudstyret: plovskær, kantretter og plan-teskytter.

Benzinpåfyldning på fræsere sker uden risiko fra den godkendte 5 liters reservedunk, kr. 14,25.

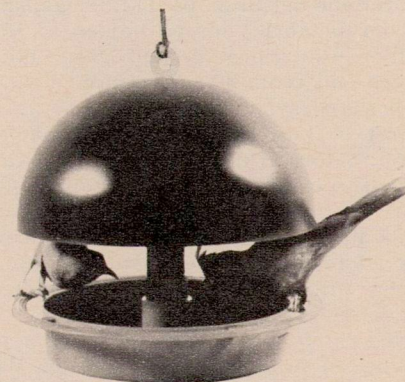

✱

FUGLEKVIDDER I HAVEN HELE ÅRET

Det smarte fuglefoderhus af plastic er en veritabel „fuglemagnet“. Det kan hænges ned fra en gren, eller anbringes nær vinduet på en træpind (kasteskaft) eller i altankassen. Fuglene skal nok finde det og tage sig af foderet, der ligger beskyttet mod regnen under den brune kuppel.

Foderhuset måler ca. 16x16 cm og fås i Brugsen for 4,95; her har man også den helt rigtige foderblanding til vilde fugle efter dr. Lieberkinds opskrift. En stor pose med 1 kg koster 1,65.

Brugsforenings-jubilæer: 75 år: Næddelund Brugsforening, 16. marts. Kolby Brugsforening, 21. marts. 50 år: Rudkøbing Brugsforening, 23. marts. Herrup Brugsforening, 28. marts. 25 år: Allesø-Brobby Brugsforening, 22. marts.

Mosegrise

bekæmpes effektivt med

**TEMUS
CRIMIDINKERNER**
(mosegrisemajs)

Mosegrise er i de senere år blevet en stadig stigende plage, og bekæmpelsen af disse skadedyr har været vanskelig. Med TEMUS CRIMIDINKERNER er mosegrisebekæmpelsen bragt ind i en ny fase.

TEMUS CRIMIDINKERNER MOD MOSEGRISE er Deres nye og effektive hjælpemiddel.

Lette at udlægge - virker omgående - kernerne er imprægneret mod fugt og klimasikre.

TEMUS CRIMIDINKERNER er af Statens Skadedyrlaboratorium anerkendt til bekæmpelse af mosegrise.

Vejl.	500 g	1 kg	5 kg
priser: kr.	11,25	20,25	90,00
(incl. moms.)			

TEMUS CRIMIDINKERNER
kan udlægges hele året.

MOTORPLÆNE- KLIPPEREN

skal snart i sving i haven, og hører den til i en familie, der kun interesserer sig for ting, lige når de skal bruges, står klipperen sikkert glemt og gemt i en krog af udhuset eller garagen. Snavset, rusten, med tørre lejer og med slam i tanken fra den forlængst forældede benzin skal den nu pludseligt kunne arbejde tilfredsstillende igen. Mange, især de forholdsvis nye, kommer til at køre, men har det ikke godt.

Instruktionsbogen, der fulgte med ved købet, fortæller ganske nøje, hvad der skal vedligeholdes, og hvordan maskinen bedst opbevares om vinteren, men „glemte“ man det, og man gerne vil have maskinen klar til sommeren, vil indlevering til et af de godt 100 serviceværksteder, som klarer eftersyn og reparationer, allerede nu sikre, at det kan ordnes uden for lang ventetid.

I Brugsen opgives navn og adresse på det nærmeste service-værksted.

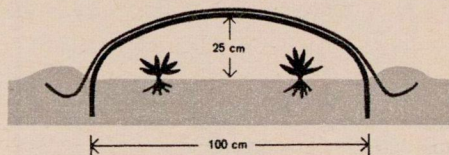
Tidligere og større udbytte i køkkenhaven

Statens forsøgsstationer har i de sidste år udført adskillige forsøg med brug af plasticfolie til overdækning af kulturer i gartnerier og landbrug. Disse forsøg viser klart, at plasticdækning efter såning og i en del af grotiden giver planterne et forspring frem for tilsvarende udklæde - og det er et forspring, der betyder tidligere modning og større afgrøde. Ofte giver det også, f. eks. for jordbærrenes vedkommende, langt nemmere renholdelse af planterne.

For landbrugere og gartnere især betyder det meget for økonomien at kunne være blandt de første med sæsonens produkter, men også i den almindelige køkkenhave vil brugen af plasticfolie kunne give større og tidligere udbytte til glæde for hele familien. Det er til disse mange haveejere, at Brugsen, som længe har ført et stort udvalg i landbrugsfolier, nu kommer med

Bed med overdækning til f. eks. gulerødder, porrer eller frilandsagurker, når planterne presser mod folien, fjernes den helt.

Solfangere kan laves efter disse mål. De lukkes tæt for enderne, så planterne ikke får træk. Plastic'en understøttes med metalbøjler.

tre typer plasticfolie i overkommelige længder og priser.

I: klar, 25 meter, 120 cm bred, 0,03 mm tyk, kr. 4,85 til grøntsager og kartofler.

II: klar, 25 meter, 150 cm bred, 0,04 mm tyk, kr. 7,85 specielt velegnet til opbygning af solfangere, der både kan bruges som miniature drivhuse eller mistbænke, hvor grøntsags- og blomsterplanter får det helt ideelle fugtige og varme klima.

III: sort, 25 meter, 120 cm bred, 0,05 mm tyk, kr. 8,85, særlig beregnet til konstant afdækning af jorden (denne folie holder i flere år), f. eks. til jord-

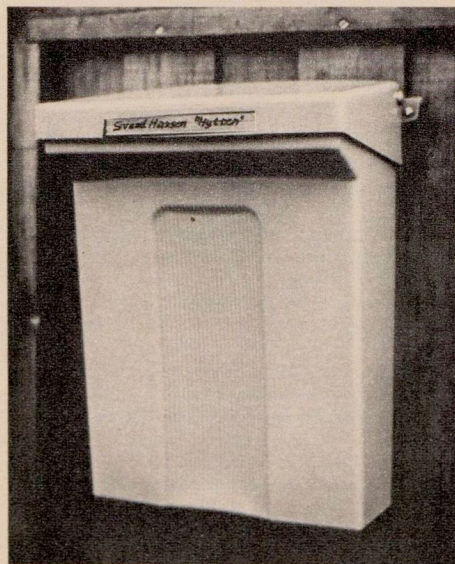
SKAL VINTERDRAGTEN UD I KULDEN?

Byggefagenes håndværkere har ikke udvist voldsom interesse for den vinterdragt, som for ca. fem år siden blev konstrueret med bistand fra en række konfektionsteknikere, læger og eksperter samt med ivrig opbakning fra arbejdsministeriet. Skønt dragten, der er vandafvisende og vindtæt, yder langt større beskyttelse mod vintervejrets luner end almindeligt arbejdstøj, er den nærmest blevet noget af en fiasko i Danmark, mens den for længst er slået an i udlandet.

Særligt opsigtsvækkende er det imidlertid, at det endog kniber stærkt med at få offentlige institutioner til at anvende vinterdragten til trods for, at det offentlige selv har ydet betydelig økonomisk støtte ved udviklingen af den.

Når det er ønskeligt, at vinterdragten anvendes i offentlige virksomheder er det også fordi, det vil medvirke til at gøre dragten populær, siger produktionschef K. Blixen Møller på FDBs beklædningsfabrikker, hvor dragten fremstilles. Ganske vist koster dragten ca. 125 kroner mere end normalt murertøj, men ved at spare blot to sygedage er differencen til gengæld hjemme. Og i øvrigt er der alle tegn på, at de håndværkere, som allerede har anskaffet sig vinterdragten er tilfredse med den. Der skal øjensynlig en kampagne til i stil med den, der for nogle år siden førtes under devisen „Det er hul i hovedet at køre uden styrthjelm“, før vinterdragstens fordele går op for alle.

Og hvad der er værre: Hvis der ikke snart viser sig et større marked for dragten, må produktionen nødvendigvis indstilles. Så må arbejderne blive ude i kulden i uhensigtsmæssigt tøj.

Opsætningen er nem med tre skruer. Skal postkassen stå frit, må der være et bræt i kassens bredde på tværs for oven på stolpen.

Postkasse til FERIEHUSET

Også avisen kan nemt være i denne postkasse af rød, vejrbestandig plast. Det er en svensk model, som Brugsen sælger for kr. 17,85. Bredden er 26 cm og højden 36 cm, låget klapper selv ned udover kassen, så regnvand ikke kan trænge ind.

Navneskilt er der også tænkt på; der følger et tilpasset stykke svær selvklæbende aluminiumsfolie med, hvori man ved hjælp af en almindelig kuglepen kan skrive bogstaverne (de „trykte“ bogstaver ses bedst) og navnet vil da stå præget i metallet.

bærbedet eller langs med hækken for at holde ukrudt borte.

Plasticfolien leveres sammenfoldet i pakker, hver pakke er vedlagt en vejledning, udarbejdet af forsøgsleder Johs. Jensen, Spangsbjerg, der i tekst og tegninger nøje beskriver, hvordan folien skal anbringes for at give de bedste resultater for grøntsager, kartofler og jordbær, enten med plastic'en direkte på jorden eller brugt til solfangere.

NB: Plasticfolien er ikke alene god i køkkenhaven, også i den øvrige husholdning er der mange anvendelsesmuligheder: afdækning af møbler og gulve ved malerarbejde, og en dejlig hjælp for husmoderen, når børnene rigtig ta'r fat med ler, klister og farver.

NYHED

HEGNS ISOLATORER

- ★ fremstillet af lavtrykspolyethylen
- ★ højisolerende
- ★ ikke til at slå i stykker

Isolatoren er velegnet for montering på alle typer hegnspæle og er specielt konstrueret for minimumsafledning i fugtigt vejr. Afprøvet på Bygholm.

FÅS KUN I BRUGSEN

Plastpose
à 100 stk.
uds.pr. pr.
pose kr. 16.
Bestillings-
nummer
241886

NORDIMPEX, Vestergade 1, København K

Lys op i marts

I marts er vi ikke ret kvikke mere. Vintermørke og sparsom sol har tæret på humør og fysik. Lad os få lidt sol på bordet med de gyldne, søde, kærnefri *Jaffa appelsiner* eller den friske lysegule *Jaffa grape*. Netop nu er de saftfyldte og søde – og c-vitamin får vi oven i købet i formidable mængder.

En hel grape er for de fleste en lovlig stor mundfuld, men en halv er lige tilpas. Den er dejlig til morgenmaden eller til børnenes eftermiddagsmåltid,

hvor man er ked af at gentage madpakkens pålæg. Men også som midt-dagens efterret er den herlig.

Grapens frugtkød skal løsnes fra hinderne, før den spises. Det gøres nemt med den letbuede, savtakkede grapefrugtkniv. Brugsen har den og også en grapeske. Knivens ordnr. er 07 04 03 og skeens 07 04 02 og prisen kr. 1,60 pr. stk. Grapeskeen kan erstatte med en almindelig teske, men kniven må man helst have.

Stjerneblomkål og løgpil

Fra Italien kommer dejlig grønlig hvide eller hvid, fast blomkål. Der er to sorter. Den ene er hvid, og glat ligesom den danske, den anden er småtoppet og har undertiden et let, lysegrønt skær. I branchesproget hedder den stjerneblomkål. Der er masser af gods i italiensk blomkål, selv et lille hoved giver megen mad.

Kog blomkål godt mør i rigelig saltet vand, hvis den skal spises, som den er. Til gratiner og ovnfaste retter koges den kun godt halvmør, ellers pladrer den ud i retterne.

Det gamle råd om at lægge et stykke franskrød øverst på kålen, for at det kan opsuge kållugten, er virkelig godt. Hos os har vi åbent køkken, så det gælder om så vidt muligt at koge lugtfrit, og jeg synes bestemt at brødet hjælper, når stærktduftende grøntsager skal koges.

Vi har også fundet et nyt råd til pilning af løg uden tårer. Vi holder nemlig meget af hele små løg til steg og i sammenkogte retter. Men hvor der blev grædt under pilningen selv om løgene blev lagt i vand og holdt under rindende vand o. s. v. Nu får de et opkog i et minut, og ikke alene er gråden stilnet, men skallen er meget nemmere at pille af. Måske rådet er gammelkendt, men hos os var det ukendt. Vi er så glade for det, at det går videre til læserne. (Skade at redaktøren ikke kan erobre de 50 kroner.)

OBS: Den daglige Vitotal pille må ikke glemmes. Den er nødvendigst i marts, april og maj. Efter en sløjhedsperiode kan det være godt at supplere med Bevinat B eller en ascorbinsyretablett.

KULØRT TØJ, ULD OG BIO PANZYM

Forbruger-nyt har flere gange været ude for, at husmødre mener at enzymerne i Bio Panzym kan „æde farvestoffer“. Vi har hidtil ment at det skyldtes en tro på, at når enzymerne i Bio Panzym kan „æde“ æggehvidestoffer i tøjets pletter, så kunne de gøre det samme med farvestofferne. Men vi er blevet klar over, at det er brugsanvisningen på Bio Panzym, der er skyld i, at nogle husmødre har fået denne idé.

Der står ganske rigtigt i emballagens brugsanvisning at stærktfarvet tøj ikke bør lægges i blød, og det er en helt korrekt oplysning. Stærktfarvede stoffer indeholder ret store mængder farvestof, og der er altid fare for, at disse ved iblødsætning eller i våd tilstand kan opløses og flyde ud, så tøjet skjoldes og farverne bleges.

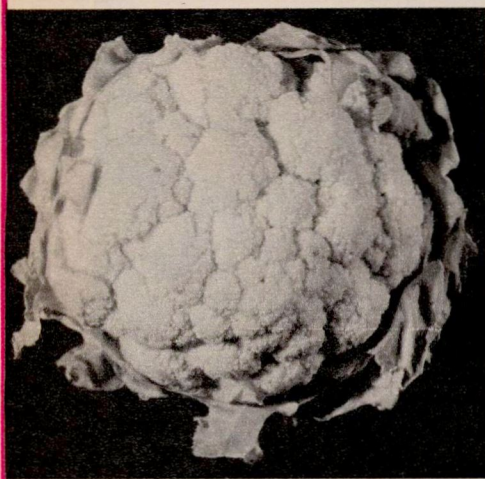
Det er ikke noget specielt for enzymvaskemidler, det samme vil ske ved al anden iblødsætning af stærktfarvet tøj. Dengang tøj blev sat i blød i soda eller fortyndet sæbevand, dagen før det skulle vaskes, vidste enhver kynig husmoder, at stærktfarvet tøj ikke måtte sættes i blød. Den unge husmoder har ikke de ældres iblødsætningserfaringer, og tror derfor, at når denne advarsel står på Bio Panzyms brugsanvisning, er det fordi enzymerne påvirker farvestofferne. Det kan de ikke, det er vandet i forbindelse med vaskemidlernes fosfater, syndere, sæbe m. m. der påvirker stærktfarvede stoffers farver, og får dem til at løbe ud.

Bio Panzymen-emballagens oplysning er altså en *generel oplysning* om, at stærktfarvet, kulørt tøj ikke sættes i blød, hverken i enzymholdige – eller andre vaskemidler.

Tåler uld Bio panzym

De enzymer, der findes i Bio Panzym og andre enzymholdige vaske- og iblødsætningsmidler, kan som nævnt spalte æggehvidestoffer til mere letopløselige stoffer. Når tøjets pletter således er nedbrudt, bliver det rent uden at skulle gnides og gnuddes. Det er en fordel ved uldvask men, spørger den tænksomme, når enzymer angriber pletter af æggehvide, kan de så ikke opløse uldfibrenes æggehvidestof?

Det finske tekstillaboratorium har undersøgt spørgsmålet og oplyser, at uldfibrene *ikke* nedbrydes, hvis de enzymholdige vaskemidlers brugsanvisning ved vask ved lav temperatur (30°) følges nøje. Som bekendt skal uld ikke lægges i blød, men der kan være pletter, som ikke går af i skånsom vask, og så er der ikke andet at gøre end at lægge uldtøjet i blød i Bio Panzym 15-20 minutter. Det skal ligge bomstille og skylles godt tilsidst.

FORÅRETS PLANTER

Brugsens supermarkeder markerer forårets komme med et væld af stueplanter til særdeles rimelige priser. Her er bl. a. *Primula*, *Impatiens*, *Hibiscus*, *Kalanchoe* og *Echeveria* (den falske kaktus) fra tre kroner og nedefter. Flotte *Gardenia*, *Azalea* og *Nerie* til 7,98. *Ficus decora* koster 15,48 og dyrest er en af tidens modeplanter *Aechmea* til 22,88. Det er den med lidt stive, stribede grønne blade og en stor lyserød kostformet blomst.

Lyset vækker stueplanterne til dåd, og de skal hjælpes i gang med regelmæssigt tilskud af blomstergødning. *Lotus* blomstergødning (fås ikke i HB) er et FDB produkt. Den er blandt de bedste og billigste i handelen. En flaske med 1/4 liter koster 2,35 og med 1/2 liter 3,85.

Primula

Hibiscus

Kalanchoe

Echeveria

Gardenia

Ficus decora

Alufolie i ruller med 20 meter

Danske husmødre bruger rundt regnet fem ruller alufolie om året og slår hermed de svenske, som kun bruger et par ruller, og de norske, som nøjes med en rulle årligt. Om reklamen er mere effektiv på dette område her i landet, eller om de danske husmødre hurtigere har opdaget alufoliens mange fordele, skal vi lade være usagt. Dog et er sikkert, at svarer en vare ikke til forventningerne nytter nok så meget reklame-trommeri ikke.

Alufoliens fordele er, at den er lys, aroma- og lufttæt og tåler de højeste og laveste temperaturer. Det er, hvad man har brug for til at hylle sine varer i, når de anbringes i køleskab, i dybfryser eller i spisekammeret.

Alufolie er glimrende at stege kød og fisk i. Fores bradepanden med foliet, når steg eller fjerkræ skal steges, spa-

res megen ubehagelig rengøring. Smørrebrød med kraftigt lugtende eller fugtigt pålæg kan pakkes i alufolie, så smitter det ikke af på madpakkens andre stykker.

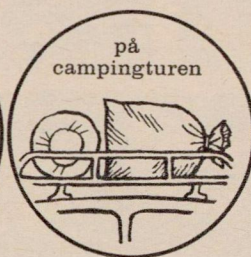
Brugsen har en tynd alufolie til alle disse formål og en sværere til varer, som skal i dybfryseren.

Den tynde alufolie fås i husholdningsruller med ti meter i 30 cm bredde til 1,75 kr. og i ruller med tyve meter til 3,25 kr. Her spares altså ca. 10 %. Til disse ruller fås også en plasticholder med rivekant til at hænge på væggen – til ca. en kroners penge.

Den svære folie er 45 cm bred og i ruller à ti meter til 3,45. Den må absolut foretrækkes til indpakning af frysevarer. Risikoen for at der kommer små-rifter eller huller i folien, og dermed udtørring af varerne er langt mindre.

HERLIGE PLASTSÆKKE

Fem store, meget solide plastsække (70×100 cm) kan købes for 3,40 i Brugsen (dog ikke i HB). Det bliver kun 68 øre for hver, og det er billigt. Vi spår, at de bliver meget efterspurgt, for sådanne søk er utroligt anvendelige.

Poserne er af svær mørkegrå plast uden tekst eller andre dikkedarer. De kan rumme 95 liter, så der er god plads i dem. Sækkene er gode som vasketøjsposer, til transport af sengetøj og andet tøj, ovenpå bilens tag eller bag på cyklen. De er ideelle at have med på campingture. Sækkene er gode til alt, som skal gemmes væk: vintertøj eller sommertøj, eller til alt, som skal smides væk: haveaffald eller andet affald.

I samme størrelse og kvalitet har brugsen også plastsække til affaldsstativer. Sækkene er mærket: Skarn.

TÆNK udvider

Forbrugerrådets blad *Tænk* kommer nu ti gange årligt og er dermed bedre rustet til at være med i den aktuelle forbrugerdebat. Det kunne knibe, dengang bladet kun kom hver anden måned.

Enhver forbruger har glæde og gavn af at læse *Tænk*. På uohøjtidelig måde giver bladet værdifulde oplysninger om dagligvarer og ikke-dagligvarer som f. eks. biler, båndoptagere, skrivemaskiner o.s.v. Vare- og prisundersøgelser fortæller om varernes mere eller mindre gode egenskaber samt om prisforskelle de forunderligste steder. Der er klagesange fra læserne, der er ros og ris til produktion og handel.

De fleste *Tænk*-læsere har tjent bladets pris ind gennem dets oplysninger ikke én, men flere gange, fordi det inspirerer til at følge med i, hvad der foregår på indkøbsfronten. Den er nemlig i stadig bevægelse, og følger vi ikke med i „bevægelserne“ forstår vi ikke hvorfor handel og service ændres, og hvilke fordele og eventuelle ulemper de forårsager.

Tænk vil hjælpe og forsvare forbrugernes interesser, når erhvervslivet synes at gå dem for meget imod, men *Tænk* går også stærkt ind for samarbejde industri, handel og forbruger imellem.

Køb og læs *Tænk* som moderne forbruger. Bladet er uundværligt. Abonnér på *Tænk* eller køb det i løssalg.

STORT MELLEMLÆGSPAPIR

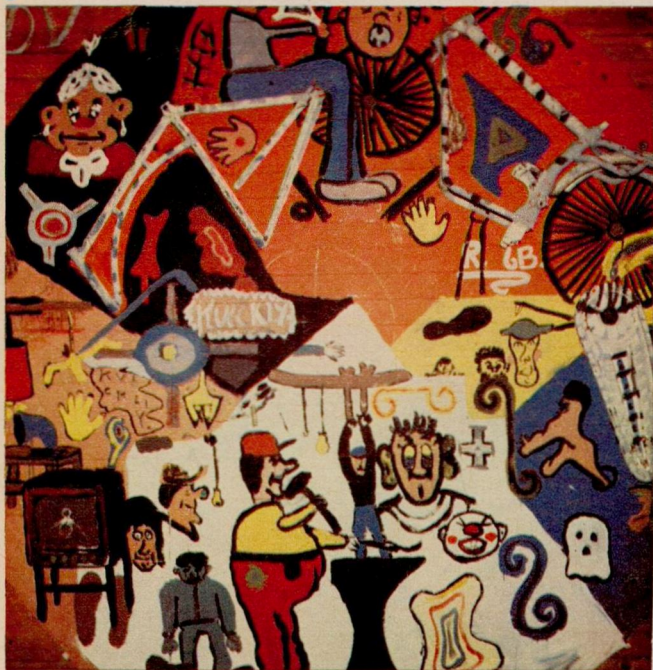
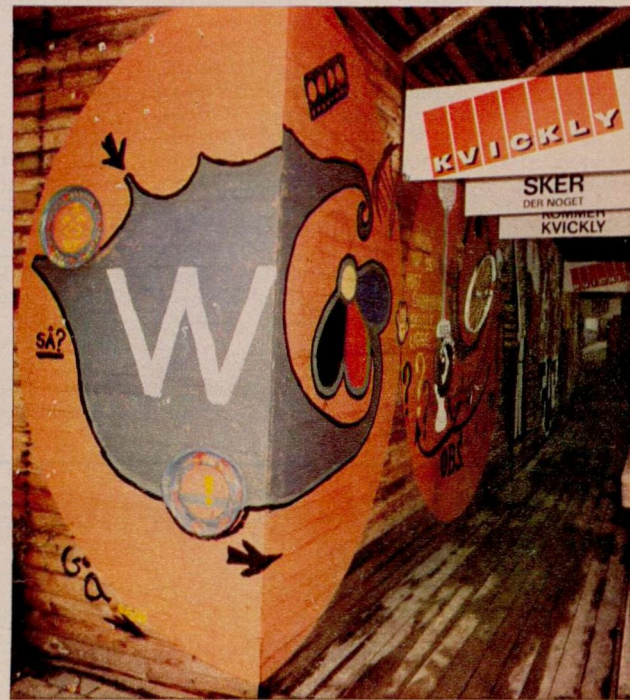
Pålægget er højere på madpakkens smørrebrød end det var i gamle dage. Mellemlægspapiret må følge med udviklingen og indfinde sig i dobbelt størrelse – hvilket er sket. Tilmed er emballagen blevet mere forbrugervenlig. Æsken er indrettet, så den kan hænges på væggen. Hvordan det gøres står

på æsken, men hvad der ikke står er, at den bliver endnu mere forbrugervenlig, hvis man klipper tekstens første ord STORT væk, så papiret er nemt at få fat i, men det regnes der nok med, at vi er vakse nok til selv at finde ud af.

Der er 500 stk. mellemlægspapir i æsken i størrelsen 12×14,5 cm, og den koster 1,48.

SKOLE

BØRN MALEDE PLANKE VÆRK

Man kan ikke have et gråt og kedeligt plankeværk om et varehusbyggeri midt i Aabenraa. Der skal farver på. Og da der var tale om byggeri af et brugsforeningsvarehus, blev der malet orangefarvede cirkler. Den virkede bare ikke. Der skal endnu flere farver på, men hvem skal male? spurgte man. Elever i tre af byens skoler blev opfordret til at give ideer og senere selv udføre arbejdet. Forslaget blev vel modtaget. Der blev arbejdet i skoletimerne under tegnelærers opsyn i i alt fjorten grupper med hver seks børn.

Der var ingen grænser for fantasien udfoldelse. Tværtimod blev det fra første færd tilkendegivet, at der ikke skulle udføres reklame-tegninger for Kviklyvarehuset, som rejstes bag plankeværket. Det blev vedtaget, at enhederne skulle være cirkelformet. Det største problem kom først, da ideerne på tegnepapir i kvartformat skulle omsættes til dekorationer på et par meters højde. Men selv dette problem blev løst, og de unge plankeværksmalere havde nogle herlige dage. Kvikly leverede maling, pensler, sågar stiger til malerne.

Som belønning for indsatsen fik hver gruppe et lille beløb til deling imellem sig, og desuden fik hver af skolerne et beløb, for hvilket man vil indkøbe kunst eller anden udsmykning til fælleslokaler i skolerne. Og som resultat fremkom en af de mest farvestrålende plankeværksdekorationer, man længe har set noget sted her i landet.

NU Macs-hvide
tænder
på 2 friske måder

Macs fluor spearmint

NY spearmint
kølig, forfriskende, spændende
foretrukket af unge
verden over
eller

Macs fluor peppermint

peppermint
den populære Macs der allerede
i dag foretrækkes af mere end
1.3 million danskere

Vælg selv!
væk munden med Macs
den eneste tandpasta
der giver frit valg
i smag

Man ser det straks... Macs gør gule tænder hvide

Fly-rejserne til USA og Canada

For snart et år siden bragte Samvirke meddelelse om Kontakt-Brugsens familiebesøgsrejser til USA og Canada. De skulle gennemføres i samarbejde med den hollandske brugsforeningsbevægelse, som har arrangeret sådanne rejser i årevis, og lidt over to hundrede brugsforeningsmedlemmer deltog i to rejser i efteråret 1968. Rejserne blev gennemført under den mest udtalte modvilje fra de danske luftfartsmyndigheder, som kun af „sær nåde“ og først til allersidst gav tilladelse til, at de danske brugsforeningsmedlemmer måtte besøge deres familier i det fremmede.

På dette grundlag er det klart, at Kontakt-Brugsen ikke kan gennemføre

Amerikarejser i år, da dens virksomhed ikke kan være afhængig af humørsvingninger hos luftfartsmyndighederne.

Men hvad så med de over to tusinde brugsforeningsmedlemmer, der allerede sidste år meddelte Kontakt-Brugsen, at de var interesseret i at kende rejseplanerne for 1969?

De har forlængst fået meddelelse om, at rejserne kun kan gennemføres, når det sker inden for rammerne af den i Holland stiftede forening Inter Co-op Kontakt. Dens formål er at binde bånd mellem kooperatorer verden over, og det opfyldes bl. a. ved at der via foreningen bringes oplysninger om leve-

vis, sprog og skik og brug i oversøiske lande og ved at stimulere udveksling af besøg mellem medlemmerne, der i alle tilfælde skal være brugsforeningsmedlemmer.

Som led i denne virksomhed har foreningen i vinter i flere lande afholdt møder og har også arrangeret besøgsrejser til Amerika såvel som til Australien.

Danske brugsforeningsmedlemmer kan begære optagelse i foreningen. Indmeldesskema fås fra dens danske repræsentant: Kontakt-Brugsen, Vester Farimagsgade 35 A, 1606 København V. Kontingentet, som er ti kroner, indbetales samtidig med at den udfyldte optagelsesbegæring tilsendes Kontakt-Brugsen.

Man skal have et halvt års medlemskab for at kunne deltage i Inter Co-op Kontakts oversøiske besøgsrejser.

KVALITETS-SIKKERHED

Ferskvarerne (kød, viktualier m. m.) er i de sidste år kommet til at spille en stadig større rolle inden for brugsens vareomsætning. Disse produkter stiller særlig store krav til hygiejne og kvalitetskontrol, og FDB har da også sat meget ind på at etablere et snævert og effektivt samarbejde mellem leverandørfirmaerne inden for denne varegruppe og fællesforeningens forskellige kontrolinstanser, først og fremmest centrallaboratoriet.

Som et nyt led i disse bestræbelser på at yde forbrugerne den bedst tænkelige kvalitetsgaranti arrangerede FDB forleden sin første *leverandørdag* – en konference mellem direktører og driftsledere fra de pågældende firmaer og en række ledende FDB-medarbejdere. En new zealandsk ekspert, dr. med. vet. A. Ginsberg deltog i sammenkomsten og holdt foredrag om hygiejnens afgørende betydning inden for møderne fødevarer-produktion.

Norden og Israel

En delegation fra de nordiske landes brugsforeningsbevægelse besøgte for nylig Israel i forbindelse med afholdelsen af en skandinavisk uge. Arrangementet åbnedes i Israels største og mest moderne varehus, som den israelske brugsforeningsbevægelse netop har bygget i Tel Aviv. Her var etableret en fyldig udstilling af skandinaviske varer, bl. a. kaffe, the og kosmetik fra FDB.

Den danske repræsentant i den skandinaviske delegation var underdirektør Gunnar Christensen, FDB.

ET ENIGT NORDEN

Kun i fællesskab – som ét Norden – kan vi tale med styrke i det internationale samarbejde. Derfor opfordrer vi alle kredse i landet til at lægge pres på regeringen og oppositionspolitikerne, så de fremskynder deres allerede påbegyndte arbejde for nu at skabe grundlaget for en stadig snævrere sammenlutning af de nordiske folk...

Sådan hedder det blandt andet i en udtalelse, hvis titel er: *Et enigt Norden*. Den er udsendt med støtte af fagforeningsfolk og landmænd, af folk fra kirke og kulturlivet. Blandt de mange underskrivere er sceneinstruktør Sam Besekow, gårdejer Jens Kirk, højskolelærer Rich-

Andersen, Askov, smedeformanden Hans Rasmussen, skuespilleren Fritz Helmuth, første direktør Ebbe Groes (i egenkab af formand for Nordisk Andelsforbund) – og mange, mange flere.

Nordisk Aktion, Oplysningsfonden (postbox 27, Allerød) har opfordret alle til at give direkte udtryk for tilslutning til denne udtalelse. Man kan blandt andet gøre det ved at rekvirere underskriftslisten fra den nævnte adresse. Alle underskrifterne vil blive tilstillet regering og folketing som et synligt udtryk for danskernes ønske om at få fremskyndet planerne for et enigt Norden.

Hvordan går det til?

To af folketingets medlemmer, Aksel Larsen (SF) og Erik Sigsgaard (VS) efterlyste under en debat i tinget for nylig en ana-

lyse af benzin- og olieselskabernes prispolitik. Det må, sagde de to ordførere, vække forundring, at to små selskaber (OK og UNO X) kan sælge benzin billigere end de store verdensfirmaer.

NY SUPER-MARKEDS KONKURRENT

Kræfter inden for slagterbranchen arbejder for tiden på at skabe en ny type fællesejede supermarkeder udelukkende med fødevarer. Ideen er, at nogle få detailhandlere fra hver sin branche skal gå sammen om at opføre eller købe en passende bygning, hvorefter de skal drive hver sin forretning under samme tag. Der har især været interesse for projektet blandt de fynske slagtere, og på et orienterende møde for nylig i Odense drøftedes tanken med repræsentanter for frugthandlernes, ostehandlernes og bagerens organisationer.

ANVA-INVESTERINGER PÅ OVER 20 MILL. KRONER

FDBs og HBs stormagasin Anva skal om to år investere over 20 millioner kroner i udvidelser. Beløbet skal fordeles på varer og inventar til nye varehuse i Ålborg og i Rosengårdscetret i Odense, der begge ventes klar til brug i 1971.

Filialerne vil hver få et samlet butiksområde på omkring 7000 kvadratmeter, og der er budgetteret med en årsomsætning på 40 millioner kroner. Både i Ålborg og Odense vil HB-supermarkeder med fødevarer blive knyttet til varehusene.

Udover disse udvidelser af Anvas virksomhed sysles der med planer om placering af endnu et Anva-varehus i omegnen af København, men tidspunktet herfor er ikke afgjort.

Til gengæld vil en større udvidelse af stormagasinet på Vesterbrogade i København muligvis kunne begynde allerede i 1972, oplyser direktør Henry Pedersen, Anva.

MAFIAEN BEGYNDT PÅ DET DANSKE NARKOTIKA- MARKED?

Artiklen her er en fortsættelse af den skildring af den danske narkotikahandel, som fandtes i forudgående nummer af Samvirke. Forfatteren, som i en længere periode har studeret sit emne, hævder at udenlandske narkotikahandlere netop for tiden arbejder energisk på at skabe et dansk marked for stoffet heroin, der er af langt mere ødelæggende virkning end stimulanser som hash og LSD.

Nu tør jeg snart ikke mere. „De sorte“ var efter mig igen i aftes. De truede med at slå mig ihjel, hvis jeg ikke tog mindst otte kr. grammet. Til den pris slipper jeg aldrig af med noget... „Røde“ Timmy, hærdet læderjakke fra det indre København, var alvorligt forskrækket, da jeg talte med ham en eftermiddag. Timmy er hash- og narkotikahandler i mellemklassen. Han skaffer som regel kun større partier – hvad enten det drejer sig om hash, amfetamin eller prelude. Tilnavnet „Røde“ skyldes ikke hans politiske overbevisning – men hårfarven.

Mens dette skrives, afsoner han en dom på tre måneder for salg af hash og amfetaminer (ferietabletter). Han er en af „pusherne“ på narkotikamarkedet, de små forhandlere, der køber narkotika af storsmuglerne og sælger det videre med op til 100 procents fortjeneste. De små forhandlere må arbejde betydelig mere og løber væsentlig større risiko end storforhandlerne, der sjældent eller aldrig beskæftiger sig med noget så simpelt som almindelig gadehandel.

Men Timmy var bange, trods sine brede skuldre og sine 1,85 meter på strømpe-sokker. For en alvorlig faktor er ved at ændre billedet på det danske narkotikamarked.

MAFIAEN.

Den siciliansk-amerikanske forbryderorganisation har ind-

til for nylig bare været noget, man læste om i drabelige beretninger fra USA og Italien. Det er den ikke mere.

Spørger man politiet, bliver der smilet og rystet på hovedet. Spørger man narkotikahandlerne, viser det sig hurtigt, at organisationen er en realitet – midt i København. Adskillige småforhandlere, der sælger hash for fem-seks kr. pr. gram er blevet truet til at sætte deres priser i vejret – ellers...

Timmy var blevet antastet på Hovedbanegården, hvor han i ny og næ ordnede en handel. To unge italienere havde trængt ham op i en krog, prikket ham med en lang kniv i maven og sagt, at han tog for lidt for sine „varer“.

Timmy var bange. – Flere af de andre er blevet „snittet“ temmelig godt, hvis de ikke makkede ret, sagde han. Og fingrerede nervøst ved en lang kniv, han havde købt samme morgen.

De første Mafia-folk dukkede op på det københavnske narkotikamarked for ca. to år siden. Der blev nærmest grinet lidt af dem, da de gik rundt på Nikolaj Plads og truede de talrige småsælgere til at sætte priserne i vejret. I dag griner ingen mere. For mange er kommet galt af sted.

Mafiaen har to grunde til at ville have priserne skruet i vejret. Italienerne forhandler også hash, men den er iblandet så meget opium, at man meget hurtigt bliver afhængig

*Fortsættes
næste
side*

Bestem selv

Stol ikke alene på de millioner af kvinder i over 100 lande, som bruger Tampax tamponer. Undersøg selv, hvordan de er.

Læg mærke til, hvordan det silkeglatte indføringshylster beskytter tamponen, indtil den bruges, og hvordan det sikrer den letteste og korrekte indføring.

Hvordan Tampax tamponer er formet, så de udvider sig til kontur-
er i Deres legeme og giver
maximum velvære og beskyt-
telse.

• BÆLTER
• NÅLE
• BIND
• ODEUR

Hvor propre og feminine de er at bruge. De behøver aldrig at røre ved selve tamponen.

Hvor nemt De kan skille Dem af med både tampon og hylster.

Opdag selv, at Tampax tamponer, udviklet af en læge for over 30 år siden, er den nemmeste og bedste måde. Den fornuftige og pålidelige måde.

Tampax tamponer fås i 2 størrelser: 10 stk. Regular og 10 stk. Super (med 40 % større sugeevne).

TAMPAX
tamponer

MENSTRUATIONSBEKYTTELSE • BÆRES INDVENDIG
TAMPAX SCANDINAVIA A/S • KØBENHAVN

Vil du ha' en ciga-rart?

(Det er særlig cigaret-rygere, som er glade for)
(Bellman cigarill-fordi den er mild, mild, mild...)

Vil De gerne ryge -noget andet- indimellem?
Eller skifte helt? Prøv Bellman cigarill - det
må lige være noget for Dem! For det første

er den virkelig mild. Og for det andet vil De
kunne lide formen: Bellman cigarill er lang,
slank - og glat. Den klær en kvindehånd...

Bellman-cigarill

mild-mild-mild
ciga-rart...
og smart

46 øre

Fortsat fra forrige side

af den - og så stiger priserne endnu mere. Desuden er man ved at åbne markedet for det værste narkotika af alle: Heroin. Det sælges i øjeblikket rørende billigt i København - men det varer kun til den dag, tilstrækkelig mange er „på krogen“. Og med heroin behøver det ikke at vare mere end et par uger, før man er hjælpeløs slave af stoffet.

Heroinen indsmugles hovedsagelig fra England, og italienere benytter i vid udstrækning purunge piger til transporten.

En 17-årig pige tjente for nylig 5.000 kr. på en lynhurtig udflugt til USA. Hun rejste sammen med to mandlige „pushere“ til Holland, hvor de skulle møde nogle italienere. Da det kom til stykket, sprang de to unge mænd fra, men pigen blev udstyret med pas, visum og en returbillet til New York.

- Det gik så let som ingenting, fortalte hun bagefter.

- Jeg havde en lille kuffert med - hvad der var i den, aner jeg ikke, men det har vel været heroin. Jeg skulle ikke en gang gå gennem tolden med den, men bare stille den på et dametoilet i transithallen. Så var den klar, og da jeg kom gennem paskontrollen gav to mænd mig mine penge. De sørgede for mig i alle ender og kanter og sendte mig pænt hjem tre dage senere.

Men den slags „eventyr“ er sjældne for småforhandlerne, der som regel frister en kummerlig tilværelse lige på sultegrænsen. Som regel får de ikke mere ud af at sælge hash, end at de lige kan holde den værste sult fra døren - og holde sig selv med „stof“ døgnet rundt.

Typiske eksempler er to unge mænd som „Pepe“ og „Alexander“ (næsten alle i narkotikabransen bruger dæksnavne). Pepe har i de sidste to år levet konstant på flugt fra militærtjeneste, politi - og „kunder“, han har snydt, så vandet drev af dem. Første gang, jeg så de to, var de så vindskeve af LSD og amfetaminer, at det var umuligt at få dem til at sige noget som helst fornuftigt. Til gengæld snakkede Pepe uafbrudt og meget højt i over tre timer - det mest forrygende vås fuldstændig uden mening.

Ugen efter gemte han sig halvanden time under et bord, mens røde Timmy var på besøg. Pepe havde snydt Timmy for 2000 kr., og Timmy havde svoret, at Pepe skulle have bank for hver eneste øre.

Nok taler man om indbyrdes ærlighed mellem tyve, men det gælder i hvert fald sjældent blandt narkomaner. De små sælgere overgår hinanden i snedige metoder at snyde kunderne på. Pepe og Alexander er f. eks. eksperter i at bløde hash op i vand, så det svulmer op og vejer mere. Eller også smuldrer de det ud i vandet og presser det løst sammen med et strygejern, så det fylder en grusom masse og indbringer mindst det dobbelte af normal gram-pris, der er fem-seks kr.

Held i uheld havde en anden småsælger, der stod på Nikolaj Plads og var ved at sælge en klump hash til to kunder. En civilbetjent anholdt ham i det samme, og det hjalp ikke det mindste, at han bedyrede, at den brunlige klump, han havde i hånden, ikke var andet end en suppeterning.

Dagen efter blev han løsladt igen. Undersøgelser på politiets laboratorium viste, at det var en suppeterning. Og dem er det ikke ulovligt at sælge, selv om man forlanger syv kr. grammet.

Bøffere kalder man denne uærlige type narkotikahandlere. De lever under et enormt pres og må faktisk have øjne i

nakken for at klare den i længere tid. Som regel er både politi og børneværn på jagt efter dem, og når dertil kommer, at de også må holde øjnene åbne for alle de kunder og venner, de har snydt, forstår man egentlig godt, at så mange af dem hurtigt ender på statshospital.

En af de mest kendte „bøffere“ er en 19-årig pige, der går under navnet „Fedtmule“. Hun har været hele turen igennem, hash, amfetaminer, LSD, heroin, preludin-injektioner, statshospital og Kofoeds skole.

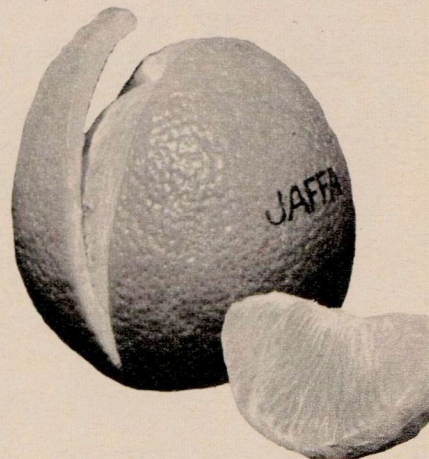
Hendes glansnummer foregik en aften på en jazzrestaurant i den indre by, hvor hun kom i kontakt med to unge svenskere, der ville købe et kilo hash for 4000 kr.

„Fedtmule“ lovede at ordne sagen. Hun gik ud og anskaffede en prægtig mursten, som hun omhyggeligt pakkede ind i plasticfolie, sølvpapir og brunt papir. Det hele blev viklet godt om med klæbestrimmel. Hun viste de to svenskere et lille stykke hash, hun havde i lommen og fortalte, at det i pakken var af samme slags. Pakke og penge skiftede ejere under bordet, hvorefter hun hviskede, at der var civilbetjente i lokalet, så de nok hellere måtte løbe.

– De løb den ene vej og jeg

Fortættets
næste
side

sommerfrisk
med
Jaffa
appelsiner
-hver dag!

Der går kølig røg af en god brand

313°C

10°C

En mild cerut som Silvana laves ikke af god tobak alene; der kræves også tobaksforstand og faglig kunnen.

Indlægstobakkerne skal være så små og regelmæssige, at trækket bliver let - cerutten skal udfyldes så jævnt, at branden bliver rolig og ensartet.

Så får rygningen et harmonisk forløb - med en kølig røg, der gør hvert eneste drag til en mild og behagelig nydelse med herlig smag af udsøgt Havana.

Sammenlign blot den nye Silvana med den cerut, De plejer at ryge. Det vil få Dem til at foretrække den nye Silvana i fremtiden.

NYHED

53 1/2

ØRE

SILVANA NR. 3

klar oksekød suppe

eller...

høsekødsuppe · oksehalesuppe · ægte skildpaddesuppe

- hvilken af disse herlige Jensen's supper De end foretrækker, så kan De nu få den i Brugsen!

Jensen's supper er kogt på de fineste, udsøgte råvarer, fuldstændig som De selv ville gøre det hjemme i Deres eget køkken! Derfor smager de også som hjemmelavede...

Fortsat fra forrige side

den anden, fortalte hun bag-
effer. - Jeg brugte pengene på
en tur til Spanien, for jeg ville
nødig møde de to igen lige
med det samme.

Ligeså uheldig som sven-
skerne var en 21-årig århusi-
aner, der for et par måneder
siden blev sendt til Marokko
for at købe ind. Venner og fæl-
ler havde splejset til billetten
og skulle bagefter have andel
i den hash, han havde med
hjem.

Han blev meget venligt mod-
taget af en lokal hash-handler,
der bød ham et par stop af en
aldeles fremragende hash, der
gjorde ham fuldstændig omtå-
get. Han købte på stedet fem
kilo, som forhandleren venligt
pakkede ned i en dobbeltbun-
det kuffert. Århusianeren slap
efter nervepirrende timer gen-
nem tolden - kun for ved
hjemkomsten at opdage, at
han havde købt fem kilo grøn-
farvet savsmuld!

Størstedelen af narkotika-
handelen i København foregår
på Nikolaj Plads, ved Størke-
springvandet og på Hovedba-
negården. Efter at politiet i
den sidste tid har skærpet jag-
ten på forhandlerne, er salgs-
pladsen udvidet til at omfatte
hele Strøget.

Til tider er det svært at
forstå, politiet ikke er i stand
til at anholde flere. For for-
handlerne er fantastisk ufor-
sigtige. Hvis man stiller sig
hen ved Storkespringvandet
en aften ved 21-tiden, er det
ikke noget særsyn at se en
langhåret sælger, dinglende
„høj“, stå og vakle med en lille
vægt i den ene hånd og hash
i den anden, mens en nervøs
kunde står og fumler med pen-
gesedler.

Det samme er tilfældet på
Hovedbanegården, hvor man
tit ser langhårede stå i klyn-
ger og lade piben gå på om-
gang. Den meget karakteristi-
ske hash-lugt - noget i retning
af brændte fyrrenåle - står
som en tåge omkring dem.

En ting er fælles for næsten
alle små hash-forhandlere. De
er syge. Syge i sjælen og me-
get tit også legemligt. De har
kontaktvanskeligheder med
alle udenfor klikken, lider ofte
af forfølgelsesmani, halluci-
nationer, mindreværdskom-
plekser, raserianfald, dybe de-
pressioner - eller kønssygdom-
me, leverbetændelse, gulsot
og underernæring. Når man
kommer dem ind på livet, bli-
ver man klar over, at de ikke
kan helbredes ved fængsel og
anden form for indespærring.
DE TRÆNGER TIL HJÆLP.

KUNSTEN og supermarkedet

To af udstillerne mellem nogle af deres værker

Hvis folket ikke vil komme til kunsten, hvor den normalt udstilles, ja så må kunsten komme til folket. Det er en af tankerne i kulturministeriets nylig udgivne kæmperapport, hvor man bl. a. ventilerer et forslag om at placere kulturcentre i tilknytning til butikcentre.

En lignende idé har man åbenbart haft i brugsens største bornholmske forretning, Kvickly i Rønne. De praktiske muligheder var måske lidt mere begrænsede end dem, kulturministeren opererer med, men til gengæld nøjedes de bornholmske brugs-folk ikke med at skrive en betænkning. Et par dage inden det ministerielle memorandum udkom, åbnede Kvickly sin første kunst-udstilling.

Lokalet er en overdækket, lukket og opvarmet terrasse, som i nogle perioder anvendes til forretningsmæssige formål – f. eks. juleudstilling. Ind imellem har Kvickly imidlertid ikke selv brug for terrassen – og hvorfor så ikke bruge den til et andet, godt formål?

De første udstillere var tre yngre, bornholmske kunstnere, Tonna Elisabeth Kjærsgaard, Svend Brandt-Møller og Børge Hansen. De udstillede i et par uger keramik, grafik og malerier. Såvel kunstnere som brugsens medlemmer udtrykker glæde over arrangementet. Så det bliver antagelig ikke sidste gang, Kvickly på denne måde giver kunsten en håndsrækning.

Gør hver ottende kasse gratis

Skift til OK og spar 3,50 kr. pr. kasse - eller med andre ord gør hver ottende kasse gratis. Samme størrelse, samme facon, samme fine nydelse.

Udsøgt mild og altid lys.

OK cerut - kun **23** kr. pr. kasse.

J. P. SCHMIDT JUN.

Samvirke 42. årgang

Chefredaktør: EGGERT NIELSEN, ansvarshavende. Medarbejdere: Bodil M. Begtrup, Kaj Christiansen og Ole Meisner. Otto Riis, redaktionschef. Redaktionens adresse: Roskildevej 65, 2620 Albertslund, tlf.: 64 88 11, udenbys: (01) 64 88 66. Udgiver: Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger. Tryk: Egmont H. Petersen, Gutenberghus. Samvirke påtager sig intet ansvar for manuskripter, fotografier og tegninger, der uopfordret indsendes.

Brugsen
gør det nemt
og billigt
for Dem

GLADSAXE BIBLIOTEKSVÆSEN

HOVEDBIBLIOTEKET
HØJ GLADSAXE TORV 2
260 SØBØ

Karen Kok's plantemargarine en god begyndelse til et godt ^{og sundt} stykke mad

Karen Kok's plantemargarine i den »køleskabsvenlige« konsistens og med den fine, blide smag er den helt rigtige optakt til en god frokost!

For Karen Kok's plantemargarine i det nye indbydende datomærkede 400 g-bæger er lige til at sætte ind på bordet og skabe frokosthygge med.

Karen Kok's plantemargarine fra FDB, Viby — en af forbrugernes egne fabrikker.

BRUGSEN